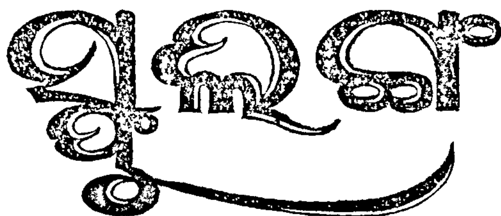
ସହକାର

ତପୋବନ ଗ୍ରନ୍ଥମାଳା—ନବମ କୁସୁମ

ପ୍ରଣେତ୍ରୀ

ଶ୍ରୀମତୀ କୁନ୍ତଳା କୁମାରୀ ଦେବୀ

ଉତ୍କଳଭାରତୀ ଭାରତଭୂଷଣା

ପ୍ରକାଶକ

ଡାକ୍ତର କେ: ପି: ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ

ବାଚସ୍ପତି ଶାସ୍ତ୍ରୀ

ସମ୍ପାଦକ,'ଭାରତୀ ତପୋବନ' ସଂଘ

ଦିଲ୍ଲୀ

ମୁଦ୍ରାକର

ଶ୍ରୀବାଳକୃଷ୍ଣ କର ବି.ଏ.

ସାରସ୍ୱତ ପ୍ରେସ

କଟକ

୧୯୨୯

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ୧୦୦୦ ମୂଲ୍ୟ ଠ ୧୮

ଉପହାର

ଜନ୍ମ କେ ସଗରକୁଳ ଉଦ୍ଧାରିବ ଭାଇ
ଦେଶ-ପ୍ରେମୀ କର୍ମବୀର ଭଗୀରଥ କାହିଁ

ଶ୍ରୀ ____________________

____

____

____

____

ପ୍ରଣେତ୍ରୀ

ଉତ୍ସର୍ଗ

୧

କ୍ଷୁଦ୍ର ଏ ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅନଳକଣିକା
କ୍ଷୀଣପ୍ରାଣ, ନାହିଁ ତହିଁ ସୂର୍ଯ୍ୟତେଜଶିଖା ।

ତରୁଣ ଉତ୍କଳ ସୁତ କରକମଳରେ
ଅର୍ପିଲି ଅନନ୍ତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସୁଧା ସ୍ନେହଭରେ ।

ହେଉ ସେହୁ କ୍ଷୁଦ୍ର, ହେଉ ଅତି ହୀନ ସାନ,
ଛୁଇଁବ ଯଦି ସେ ମୋର ଭ୍ରାତା ଭଗ୍ନୀପ୍ରାଣ,

ଜାଳିବ ଯଦି ସେ ଚିତ୍ତେ ଦେଶପ୍ରେମବହ୍ନି,
ସାର୍ଥକ ମଣିବ ସୁଖେ ଅସ୍ପୃସଲେଖନୀ ।

ଆଣିବ ଯଦି ସେ ନବ ଜୀବନ ଚେତନା
ବ୍ୟର୍ଥ ନ ଭାଳିବ ମମ ଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ରଚନା ।

୨

ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଉତ୍କଳସୁତ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଅନେକ
ରଖି ଯେ ପାରନ୍ତି ହେଲେ ମାତୃଭୂମି ଟେକ ।

ଶତ ତରୁଣ ତରୁଣୀ କୋମଳ ଅନ୍ତରେ
ଦେଶପ୍ରେମ-ପୁଣ୍ୟ ଫଲ୍ଗୁ ବହେ ନିରନ୍ତରେ !

ଲାଗେ ଲୁଚି ରହିଛନ୍ତି ଅଜ୍ଞାତ ନିବାସେ
ଦେଶପ୍ରେମୀ କର୍ମବୀର ନୈରାଶ୍ୟ ଉଦାସେ ।

କହ କେ ଆଣିବ ପ୍ରାଣେ ନବୀନ ପ୍ରେରଣା
କେ ଦେବ ଅନ୍ତରେ ଶୁଭ ଜୀବନ ଚେତନା ।

ଅକାରଣେ ବନ-ମଲ୍ଲୀ ଗହନେ, ବିଜନେ
ଫୁଟି ମଉଳଇ ଯିନା ଅକାଳେ ଯୌବନେ ।

ଭାବ ଚାଳେ ବ୍ୟଥା ବଜ ମରମେ ମୋହର
ନୟନୁଁ ଝରଇ ଷଣେ ଉଷ୍ଣ ଅଶ୍ରୁ ଝର ।

କହ କେ ସଗରକୁଳ ଉଦ୍ଧାରିବ ଭାଇ
ଦେଶପ୍ରେମୀ କର୍ମବୀର ଭଗୀରଥ କାହିଁ ?

❀

ଯାଅ ତେବେ ଗୋ ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଗ୍ନିକଣା,
ଆଣ ଜୀବନେ ଅନନ୍ତ ଅନଳ ପ୍ରେରଣା ।

ବହୁ ପଛେ ଝଞ୍ଜା ଘନ, ଭୀମ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ,
ନ ଲଭୁ ତୋହର ଧାସ୍ତ ହାସିତ ଆନନ ।

ଜାଳ ପ୍ରତି ପ୍ରାଣେ ପୁଣ୍ୟ ଦେଶପ୍ରେମ-ଦୀପ,
ଏତିକି ଅଶିଷ ହେଉ ହେ ବିଶ୍ୱ-ଅଧିପ !

୨୭ । ୭ । ୨୮ — କୁନ୍ତଳା କୁମାରୀ

UTKAL BHARATI Dr. KUNTAL KUMARI DEVI.

Printed at the Maharathi Press, Delhi.

ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ

ତରୁଣର ଆବାହନ

[୧]

ନବାଶାର ଗିର ନ ଫୋଟୁ ରସନା
ନ ବାଜୁ ତାହା ଏ ଜାତି ଶ୍ରବଣରେ,
ଦେଢ଼କୋଟିପ୍ରାଣ ନବଜାଗରଣେ
ଦଅ ଉଠିବାକୁ ନବ ବିକ୍ରମରେ ।

କାହିଁ ଧୂଳିତଳେ ରଚି ମୃତ୍ୟୁ—ଶେଯ
ହଜିଇବେ ସର୍ବେ ନର ବୀର୍ଯ୍ୟ ତେଜ,
ଅନନ୍ତ ମରଣ ଏ ଜାତି କପାଳେ ଲେଖି ନାହିଁ ବିଧାତ୍ରୀ,
ଉଠିବେ ଉଠିବେ ଦେଢ଼ କୋଟି ଆତ୍ମା ଅମୃତପଥଯାତ୍ରୀ।
କିଏ କହେ ନାହିଁ ଆମର ସାହସ,
କିଏ କହେ ଆମେ ଅଜ୍ଞାନ ଅଳସ ?
କିଏ କହେ ମୃତ ଓଡ଼ିଆର ପ୍ରାଣ,
ଚିର ଅବସାନ ତା ଗୌରବ, ତ୍ରାଣ ?
ପରପଦାହତ, ଦୁର୍ବଳ ଭୀରୁ, ନିତ୍ୟ ଲଜ୍ଜେ ମ୍ରିୟମାଣ।
ପଡ଼ିଅଛି ଭଗ୍ନ ଦୁର୍ଗ ବାରବାଟୀ,
କୋଣାର୍କ ଶିଖର ଚୁମ୍ବିଅଛି ମାଟି;
ନୀଳଚକ୍ର ବାନା ଲୋଟିଛି ଧୂଳିରେ,
ପୋତ ପଡ଼ିଅଛି ଚିଲିକା ବାଲିରେ;
ଆଉ ନ ନାଚଇ ଓଡ଼ିଆ ବୋଇତ
ନୀରଧି-ତରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗେ ଆଲିଙ୍ଗିତ;
ନୀରବ ଉତ୍କଳ ସାରଳା ସଂଗୀତ
ହଜିଅଛି ଚିର ଏ ଜାତି ବିଭବ,
ରସାତଳେ ଲୀନ ଓଡ଼ିଆ ଗରବ;
ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଙ୍ଗେ, ମରଣ ଉତ୍ସଙ୍ଗେ ନବଜାଗରଣ ଆଉ କି ସମ୍ଭବ ?
ଦିଅ ମରିବାକୁ ଶାନ୍ତ ସୁଧୀରେ
ଆଉ ନ ଉଠିବ ଏ ଜାତି ମହୀରେ,
·ନ କହ ନ କହ ଏ କୈତବ-ବାଣୀ

ଜାତି କଣ୍ଠପୁଟେ, କ୍ଷୀଣ ପ୍ରାଣ ତାର
କରିବ କି ଶୋକ ଅର୍ତ୍ତ ହାହାକାର,
ସ୍ମରି ନିଜ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦୀନତା
ନିଜ କେତେ ତାର ବଢ଼ିବ ହୀନତା,
କିପାଁ ଅକାରଣେ ଦେଶ ମାତୃପ୍ରାଣେ କ୍ଳେଶରେଖା ଟାଣି ଲଭିବ କଷଣ,
ଉଠୁ ଉଠୁ ଦେହ ଉପେକ୍ଷି ମରଣ ।
ହୃଦସ୍ଥ ସ୍ପନ୍ଦନ ହଜନାହିଁ ତାର,
ଶିରେ ଶିରେ ବହେ ପ୍ରାଣଧାର,
କିପାଁ କହୁଅଛୁ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ବନ୍ୟା, ବ୍ୟାଧି ହାରଅଛୁ ସର୍ବ
ଦୈନ୍ୟ ହରନ୍ତୁ ମଣିଷପଣିଆ, ମଥା ଟେକିବାର ଗର୍ବ ।
ନ କାନ୍ଦ ନ କହ ଆଉ,
ଜାଗିଲେଣି ତାର ତରୁଣ ସନ୍ତାନ
ଘୁଞ୍ଚାଇବେ ମିଳି ମାତୃ ଅପମାନ;
କେ କେତେ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରାଣେ ଲଭି ଶୁଭ
ଧରି ହୃଦେ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଧ୍ରୁବ,
ଜାଗିଛନ୍ତି ନବ କର୍ମେ,
ନିରାଶାର ବ୍ୟଥା ନ ବାଜୁ ମର୍ମେ, ଦେଶ ନବ ପ୍ରାଣ ପାଉ ।
କିପାଁ ବାଧା ବିଘ୍ନ ପାଷାଣ ଭୀଷଣ
ସ୍ଥାପିବ ଚରଣପ୍ରାନ୍ତେ ଅକାରଣ ?
ହେଉ ଅଗ୍ରସର ନବ ଅନନ୍ଦରେ
ତରୁଣ ବାହିନୀ ନବ ଜୀବନରେ,
ମୃତ୍ୟୁ-ତମସ ଠେଲି ଦୀପ୍ତାଲୋକେ
ଚଳନ୍ତୁ ସେନା ସାହସ ପୁଳକେ,

ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ବିଶ୍ୱଜୟୀ,
ନବ ଯଉବନ ଉନ୍ମାଦନାରେ ଡେଇଁବେ ପର୍ବତ ନଈ ।
ଦେଢ଼ କୋଟି ଭୁଜ ଅଜେୟ ବିକ୍ରମ
ଲଭିବ ସଂହତି, ଅଦ୍ଭୁତ କରମ,
ସାଧିବ ଏ ମହୀ ମଣ୍ଡଳେ; ହେଳାରେ
ନ ଦଳ ତରୁଣ ପ୍ରାଣ ଅବଜ୍ଞାରେ
ସେ ତରୁଣ ହୃଦ ପ୍ରତି ରକ୍ତ ବିନ୍ଦୁ
ମିଶି ବିରଚିବ ମହାଶକ୍ତି ସିନ୍ଧୁ ।
କୋଟି କୃଷ୍ଣାର୍ଜୁନ, ସୁଭଦ୍ରା, ସାବିତ୍ରୀ
ଜନମିବେ ଦିନେ ଉତ୍କଳ ପର୍ବେ ;
ଉତ୍କଳ ସମ୍ବଳ ସେହିମାନେ ସିନା
ହେଉନ୍ତୁ ଅଳପ ଅଗଣା, ଅଚିହ୍ନା !

[୨]

ଦିନେ ରଣପ୍ରାଙ୍ଗଣର ମୃତ୍ୟୁ ନର୍ତ୍ତନେ   ବାଜନ୍ତି ମୁରଲୀ ତାନେ,
ଗୀତାର ତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗ ମହତ୍ତ୍ୱ,   ତରୁଣ ସାରଥି ପ୍ରାଣେ ।
ମହାବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ ମୂଳେ,
ତରୁଣ ତପସ୍ୱୀ ମହାଜ୍ଞାନ ଲଭି   ଉଦ୍ଧାରିଲେ ଜୀବକୁଳେ ।
ପର୍ବତ କନ୍ଦରେ ତରୁଣ ଅନ୍ତରେ   ଜାଗିଥିଲା ଯେଉଁ ବାଣୀ,
ମଥା ନତ କରି ଶୁଣିଲା ମେଦିନୀ,   ଉଦ୍ଧରିଲେ କୋଟି ପ୍ରାଣୀ ;
କ୍ରୂର କ୍ରୁଶ କାଷ୍ଠେ ବହିଥିଲା ଦିନେ   ତରୁଣର ରକ୍ତଧାର,
ଚମକିଲା ତହିଁ ଅର୍ଦ୍ଧ ଅବନୀ,   ପୂଜିଲା ସେ ପାରାବାର ।
ତରୁଣ ସେ ନାରାୟଣ,
ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅବତରି ମହୀତଳେ ପ୍ରେମ କରେ ବିତରଣ ।

ଉତ୍କଳର ସେହି ଏପାଳ ଉତ୍କଳ,
ଉଚ୍ଚ ଭୂମି ପନେ ହେବ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଙ୍କ ।
ଅନଙ୍ଗ, ଯଯାତି ଆସିବେ ତ ଫେର,
ବାଜବ ଓଡ଼ିଆ ଜୟ ତୂର୍ଯ୍ୟ ଭେରୀ ।
ଜାଗିଅଛି ଆଜି ତରୁଣ କେଶରୀ
ନୀଳାଚଳ ପୁଣ୍ୟ ଚୂଳେ
ବନ୍ଦନା ଗୀତି ଗାଉଅଛି ଜଳ ତରଙ୍ଗ,
ସାଗର କୂଳେ
ଫୁଟି ଅଛୁ ଫୁଲ ନାଗେଶ୍ୱର ବନେ
ଶୁଭେ ଶଙ୍ଖ ସ୍ୱନ ଏକାମ୍ର କାନନେ
ଝୁରୁ ଚନ୍ଦ୍ରୋତ୍ପଳା—ସଦାଉଛୁ ମାଳା,
ଲଳିତ ନଳିନୀ—ଦଳ ଦାମ ଘେନ;
ପୂଜବେ ମନ୍ଦାରେ ମଞ୍ଜୁ ପାଦ ରେଣ,
ଅସିବେ ଓହ୍ଲାଇ ସ୍ୱର୍ଗ ସୀମନ୍ତିନୀ,
ତରୁଣର ପ୍ରାଣେ ନବ ସଞ୍ଜୀବନୀ
ମୃତ ମାର ସିଞ୍ଚି ମୋହିବେ ମୋହିନୀ ।
ଉତ୍କଳର ପ୍ରାଣ ପନେ
ଅଭିଷେକ ଆଜ ତରୁଣ ରାଜାର
ପ୍ରେମ-ହେମ ଆଭରଣେ ।

[୩]

ହେଲଣି ହେଲଣି ନବ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ,
ଅଉ କାଁ ଲଜ୍ଜା, ଅଉ କା ଭୟ !

ନବ ଯଉବନ ଶିରୀ ସଂପଦେ ହସଇ ପ୍ରକୃତିରାଣୀ,
ନ ଛନ୍ଦ ନ ବନ୍ଧ ଆଜ କର୍ଣ୍ଣମୂଳେ ନିରାଶା ଭୀଷଣ ବାଣୀ ।
ଚିରସ୍ଥିତ ନାହିଁ କପାଳେ କାହାର, ଉଠ ଦେଢ଼କୋଟି ପ୍ରାଣି !

ଦେଖ, ତବ ଦ୍ୱାରେ ତରୁଣର ବେଶେ
ଉଷା ରଶ୍ମିପ୍ରଭା ଝଲ ସେ କିଏସେ ?
ଆଖିକୋଣେ ତା'ର କି ଜ୍ୟୋତି ରୁଚିର,
ଅଧରେ ମୋହନ ଅଶାମୃତ ଗିର ।

ଦେଢ଼ କୋଟି ଭାଇ ଉଠିବେ, ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣ ନ ମରିବ ଚିର,
ନିଅ ବରି ତବ ତରୁଣ ତପସ୍ୱୀ, ତବ ଅରିନ୍ଦମ ବୀର ।
ରଚ ରମ୍ୟ ମାଳ, ତୁଳସୀ, ମଲ୍ଲିକା,
ଦିଅ ଧାନ, ଦୂବ, ଚନ୍ଦନ ଟୀକା ,
ସଜାଡ଼ି ହୃଦସ୍ଥ ପୁଣ୍ୟ ବେଦିକା ।

ନିଅ ବରି ତବ ତରୁଣ ତପସ୍ୱୀ ତବ ଅରିନ୍ଦମ ବୀର,
ଦେଢ଼କୋଟି ଭାଇ ଉଠ ହେ ଓଡ଼ିଆ, କିପାଇଁ ମରିବ ଚିର ?

ମା

ଅଜି ଏକକଣ୍ଠେ ମା ବୋଲି ଡ଼ାକ ଦେ
ତେତିଶ କୋଟି ମାଆର ସନ୍ତାନ,
ମା ନାମ ମହିମା ଶକ୍ତିରେ ଉଠ
ଦୁର୍ବଳ ଭୀତ କମ୍ପମାନ
ମା ନାମ ଗରିମା ଗିରି ହିମାଚଳେ
ଶତ ଶତାବ୍ଦୀର ତୁଷାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳେ
ମାତୃସ୍ନେହଝରୀ
ଗଙ୍ଗାସିନ୍ଧୁ ଧାରୀ
ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ବହେ ପବିତ୍ର କଲ୍ଲୋଳେ,
ଉଠେ ମହାଗୀତ ବ୍ୟୋମେ ଜଳେ ସ୍ଥଳେ ।
ମା ନାମର ସ୍ତୁତି ଅନ୍ତରେ ଉଚ୍ଛୁଳେ,
ବିନ୍ଧ୍ୟାଦ୍ରି ସହ୍ୟାଦ୍ରି ନୀଳଗିରି କୋଳେ
ରେବା ଗୋଦାବରୀ ଗାଆନ୍ତି ନୀରେଳେ ।
ଶିଖୀ ବୃନ୍ଦାବନେ ଚନ୍ଦନ ବନେ ବଦ୍ରୀନାରାୟଣେ ମା ନାମର ମନ୍ତ୍ର—
ବାଜେ ହୃଦ-ଯନ୍ତ୍ର ମଧୁର ନିକ୍ୱଣେ ।
କିଏସେ କୁମର ? ଭେଦ ନାହିଁ ଯାର, ହୃଦ ଅଭ୍ୟନ୍ତର
ମା ନାମର ଭକ୍ତି;
କିଏସେ ଦୁହିତା ? ମା ନାମ ଶ୍ରବଣେ ନୁହେଁ ଯେ ମୋହିତା ?
ଭାରତର କୁଳେ କିଏ କୁଳାଙ୍ଗାର
ମା ନାମେ ନୟନେ ନାହିଁ ଯାର ଧାର,

ମା ପରା ଅମର ତ୍ରିଲୋକ- ପାବନୀ,
ଗାୟତ୍ରୀ, ସାବିତ୍ରୀ ବିଶ୍ୱ-ପ୍ରସବିନୀ,
ବେଦ, ବେଦାନ୍ତର ଜନନୀ, ମୋକ୍ଷଦା,
ନିଖିଳ-ଅବନୀ ଜ୍ଞାନପ୍ରଦାୟିନୀ
କାବ୍ୟକଳା-ଶିଳ୍ପ ଲୀଳା ବିଳାସିନୀ
କୋଟି କୁଞ୍ଜବନ କୁସୁମମାଳିନୀ
କୋଟି କଳ୍ପତରୁ-ବଲ୍ଲୀ-ରସାଳିନୀ
ମନୋଜ୍ଞ-ମାନସ- ହେମ-ମୃଣାଳିନୀ ।

ମା ପରା ଅମର ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନର
ଆଦ୍ୟଲୀଳା ଭୂମି,
ପବିତ୍ର ଓଁକାର ଝଙ୍କାର ଉଠିଲା ଯାହାଁ ନଭଃ ଚୁମି ।
ବୁଡ଼ିଥିଲା ଯେବେ ବିରାଟ ଅବନୀ ଅଜ୍ଞାନ ତମିରେ,
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଥିଲା କେ ବିଦ୍ୟାଧରମ ହେମ ଦୀପ୍ତିରେ ?
ଆଜ ହେଉ ତାର ମ୍ଳାନ ଅଧୋଗତି,
ଯାଉ କି ତୁମର ନ ହୁଇ କରତି ?

ନାହିଁ କି ହେ ଉଷ୍ଣରକ୍ତ ଧମନୀରେ,
ବ୍ୟଥିତ ନୁହଁ କି ମାତୃ ଅରତିରେ ?
ଉଠ ଉଠ ତେବେ ଉଠ ମୋର ଭାଇ,
ଅଯଥା ତେଜଃ ତବ ରକ୍ତୁଁ ଯାଇ ନାହିଁ,

ମାତୃନାମ ମନ୍ତ୍ରେ
ଉଠ ହେ ଏକବେ
ତେତିଶ କୋଟି ମାତୃସ୍ତବ ଗାଇ ।

ଭାରତ ମାତା

ଭାରତ ମୋ ମା, ଭାରତ ମୋ ମା, ଜାଣିଛି ଏହା ମୁଁ ଅନ୍ତରେ
ଭାରତ ଜନନୀ ଜନ୍ମଭୂମି ମମ, ନମେ ତବ ପଦପ୍ରାନ୍ତରେ ।
ତୁହିଲୋ ପବିତ୍ରେ ! ତୋ ପବିତ୍ର ରଜେ
ମୋ ପିତୃପୁରୁଷ ପିଣ୍ଡ ଗଢ଼ିଛି,
ତୁହି ଲୋ ବତ୍ସଳେ ! ତୋ ବତ୍ସ୍ୟ ସ୍ନେହେ
ଶତସ୍ନେହାଦରେ ସନ୍ତାନେ ପାଳିଛୁ ।
ତୁହି ଲୋ ଭକ୍ତି
ତୁହି ଲୋ ଶକ୍ତି,
ତୁହି ଲୋ ମୁକ୍ତି ଦ୍ୱାର,
ଯାଏଁ ଯଥା ତଥା ତୋ ନାମସ୍ମରଣ ପୁଣ୍ୟ ମୋ ଜପହାର ।
ଅଜ ଯଦି ତୁହି କାଙ୍ଗାଳିନୀ ବେଶେ
ଛିଡ଼ା ହେଉ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ମୋ ମାନସ ଦେଶେ,
'କିଛି କର ନାହିଁ' ଭାବନା କଷଣେ ମର୍ମେ ମରୁଛି ଦୁଃସହ କ୍ଳେଶେ
ଘୋର ଲଜ୍ଜା ମୋର ଘୋର ମଳିନତା;
ଅମେ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ମାତା ଅବନତା,
କୁଳାଙ୍ଗାର ସୁତେ କି ସୁଖେ ଜନନି ! ଧରିଛୁ ଦୁର୍ବଳ କୋଳେ,
ମୁରୁଛି ନ ପାରୁ ଅମକୁ ସତେକି ମାତୃସ୍ନେହ ମାୟା ଭୋଳେ !
ତେଣୁ କି ତୋହର କେଦାରେ କେଦାରେ
ସଜାଇ ରଖିଛୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶସ୍ୟଭରେ,
ଅଯୋଗ୍ୟ ଅମେ ଲୋ, ଅମ ଅରଜନ ପର ପାଦତଳେ ଲୋଟୁଛି;

ଆପଣା ଦେହକୁ ହାଣି କୁରାଢ଼ିରେ   ଭାଇ ଭାଇଗଲା କାଟିଛୁ ।
ହେଲେ ପ୍ରେମ ଥାଉ ନାହିଁ ଆମ ଘରେ,
ଭାସୁଛୁଁ ଆପଣା ସୋଦର ରକ୍ତରେ,
ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲ୍‌ମାନ, ଦୁଇ ବାହୁ ତୋ'ର
ଦୁହିଙ୍କ ଭିତରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଯୁଦ୍ଧଘୋର,
ବାଟ ବିଦେଶୀଙ୍କୁ ବରଣ କରିଣ   ଜଗତରେ ଲୋକହସା,
ଆମରି କରମ ଆମକୁ ଘାରୁଛି   କେ ଫେରିବ ଆମ ଦଶା ?
ପରକୁ ନିନ୍ଦିବୁଁ ଦୋଷିବୁଁ କପାଇଁ
ଆପଣା ଭାଇକି ସ୍ନେହିଲେ ନାହିଁ
ଆମ ମା, ଭଉଣୀ ଆମରି ଅନ୍ୟାୟ—
କାରାଗାରେ ବନ୍ଦୀ କାନ୍ଦି ଛନ୍ତି ହାୟ !
ଆମ ଶାସ୍ତ୍ର ପୋଥି ଅମରକ୍ତ ମଥି
ଜୀବନ ଆମରି ସାରିଲଣି ଧାରି,
ଆମ ଅବଜ୍ଞାରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଭିତରେ
ଗଣା ଛଅକୋଟି ନରନାରୀ ।
ଭାଇ ଭାଇ ବୋଲି ଉଠେ ଦେଉଁ ଡାକ
ବକ୍ତୃତା ମଞ୍ଚରେ ଦେଶପ୍ରେମ ଯାକ,
କଥାରେ ଅଜାଡ଼ି, କାନ୍ଦି କଲମରେ
ଫେରୁ ନିଜ ଘରେ ଶୂନ୍ୟ ହୃଦୟରେ ।
ନିଜ ଜାୟା ସୁତେ ଖାଦ୍ୟ ନ ପାଆନ୍ତି
ଦେଶ ଦେଶ ବୋଲି ଲୁହେ ଯାଉ ଛନ୍ତି,
ଅଳସ ଅକର୍ମା ଦିନ ଯାଏ ବିତି,
ଜପୁ କାଳୁ ମନ୍ତ୍ର ଓମ୍ ଶାନ୍ତି, ଶାନ୍ତି !

ଏ ଘୋର କପଟ ତମୋ ଆବରଣ
କହ ମାତା, କିଏ କରିବ ଛେଦନ ?
ନିଜ ନୟନରେ ନିଜକୁ ଦେଖିବୁଁ
ନିଜ କୁରୂପର ସରମେ ସରିବୁଁ,
ତେବେ ସିନା ମନେ ହେବ ଅନୁତାପ,
ତେବେ ସିନା ଦୂରେ ଯିବ ମୋହ ପାପ ।
ପବନ୍ଧା ଦାତାର ଏ ଅଧମ ସୁତେ କହ କହ କାହୁଁ ପାଇଲୁ, ?
ଗୌରବ ବିଭବ ସବୁତ ତୋହର ଆମରି ହାତରେ ସାରିଲୁ ।
ତୋ'ଚରଣ ପରି ଧୂଏ ମହାସିନ୍ଧୁ
କିପାଁ ନ ଦେଲୁ ସେ ଗାର ଏକ ବିନ୍ଦୁ,
କେ ଧୋଇବ କହ ଏ କଳଙ୍କ- କାଳି ?
ବିନା ଆମେ ରକ୍ତ ନ ଦେଲେ ମା ଢାଳି,
କେବେ ଲଭି ଜ୍ଞାନ
ତୋହର ସନ୍ତାନ
ଏକ ହେବେ ପ୍ରେମେ ଭେଦାଭେଦ ହୁଡ଼ି,
ରକ୍ତଧାରେ ନୁହେ, ଭକ୍ତି ଧାରେ ବୁଡ଼ି ।
ଆସିବ ନାହିଁକି ମାଆ ସେ ସୁଦିନ
ଈର୍ଷା ଦ୍ୱେଷ ବନ୍ଧ କରି ସର୍ବ ଛିନ୍ନ,
ଏକ ହେବେ ପ୍ରାଣେ,
ଧର୍ମେ, କର୍ମେ, ଜ୍ଞାନେ,
ମାନବ ସନ୍ତାନେ ନ ମଣିବେ ହୀନ ।

ହାହାକାର

ଆଜ ତେତିଶ କୋଟିର ହାହାକାର !
ରୁଦ୍ରରୂପେ ପ୍ରଭୁ ଭୁଅର ସମୀପେ
ଚୌଦିଗେ ବିରାଟ ଅନ୍ଧକାର ।
ଭୀଷଣ ବନ୍ୟା ଝଞ୍ଜାବାତ, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଦାହ
ମହା ମଡ଼କର ସଂହାର ଲୀଳା;
କାତର କଣ୍ଠେ ଡାକିଲେ ବିକଳେ
ଦୂର ବୈକୁଣ୍ଠେ ପ୍ରଭୁ ନ ଶୁଣନ୍ତି ଆଜ ।
କେବଳ ମୃତ୍ୟୁ, ମୃତ୍ୟୁ ବିଭୀଷିକା
ଅବିରତ୍ତ ସ୍ରୋତ ଧାର ।
ବିକଟ ନୃତ୍ୟେ, ମରଣ ଦୂତେ, ଅଛନ୍ତି ଆମର ଅଗଣାରେ,
ଜଗତରେ ଆମେ ଅଗଣାରେ ।
ଶତ ଶତାବ୍ଦୀ ବ୍ୟାପି ଥିଲୁ ପଡ଼ି, ଥାପି ଅନ୍ୟାୟର ସିଂହାସନ,
ଦୁର୍ବଳ ଦୀନ, ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଇତର, ନରନାରାୟଣ ଶିରେ;
କୋଟି କୋଟି ତେଣୁ ଆଜ ପିନ୍ଧା ଲୋତକ ରୁଧିରେ,
ବୁଡ଼ନ୍ତି ସରବେ, ହାକର ଗରବେ,
ଅଭିମାନେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ; ଯୁଗ ଯୁଗାନ୍ତର ସାଧନାର ସ୍ୱପ୍ନ—
ଶୋଭିବନ ତପୋବନ ।
ଭାଇ ଭାଇ ବକ୍ଷ ଶୋଣିତ ପିପାସୀ, କ୍ରୂର ଅବିଶ୍ୱାସୀ, ଉଦାସୀ,
ଆମର ସାର ଆଜ ଧୂଳି ପୂର୍ଣ୍ଣ—
ଜୀର୍ଣ୍ଣ ପଞ୍ଜି କଙ୍କାଳ କୁଟୀର ମାଳା,
ତହିଁ ଦେଖ ବିପୁଳ ଉଦର ଜ୍ୱାଳା,

ନଗ୍ନ ତନୁର ଅପମାନ,
କାହିଁରୁ ହତାଶ ଅଙ୍କିତ ଜୀବନ,
ସଫଳିତ ନୀରବ ବେଦନ—
ସମୂଳ କର ହେବ ସଂସାର ଅବସାନ ।
ତେବେ ଯାଇ ଏ ପାପର ହେବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ରକ୍ତ ମଥିତ
ଅମ୍ବ୍ରାଣ ବଳଦାନ,
ଗ୍ରହାନ୍ତୁ ଆମର ହସ୍ତୁଁ ଦୀନ ଦରିଦ୍ର ଭଗବାନ ।

[୨]

କପାଇଁ ଭାରତବାସି ! ଡ଼ାକ କାତରେ,
କୃପାସିଂହାସନ ନଟଳବ ଆଉ
ତୁମର ବ୍ୟର୍ଥ ଚିତ୍କାରେ ।
ନହେବା ଯାଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ
ତୁମେ ହେବ ନତ୍ୟ ଦଳତ ବ୍ୟଥିତ
ଏହାତ କେବଳ ନୁହେ କପାଳ ଲେଖାରେ ,
ଆପଣା ଅର୍ଜିତ କର୍ମଫଳେ କପାଁ ଭଗବାନେ ଦୋଷ ଦିଅ ରେ ।
କେ କହିଥିଲା ତୁମକୁ ,
ଭାଇ ଭାଇ ମଧ୍ୟେ ବିରୋଧର ବହ୍ନି
ବଳ ଦୃଢ଼େ ବାନ୍ଧିବାକୁ ?
ଆଉ ନତ ଦୁର୍ବଳେ କ୍ରୂର ଚରଣେ ଚପିବାକୁ ?
ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗ ତୁମର ନାରୀଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାୟେ
କବାଟର କୋଣେ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ?
ଏବେ ପଛଘୁଞ୍ଚା ନଦିଅ ହେବାକୁ , କ୍ରୂର କର୍ମଫଳ
ଭୁଞ୍ଜିବାକୁ ।

ଉଚିତ ନୁହେ ତୁମର ବ୍ୟର୍ଥ ହାହାକାର ଅନ୍ୟାୟ ପ୍ରାର୍ଥନା,
ସହୁଛ କିପାଇଁ ବିକଳ ଚିତ୍ତରେ ମୂଢ଼ , ଜଡ , ଅନ୍ଧ କଦର୍ଥନା ।
ଯଦି ମୁକ୍ତି ଗୃହ ଭୀଷଣ କଷଣ ,
ଭୁଲ ମନେ ଏହି କ୍ଷଣ ,
ଆପଣା ଭିତରେ ଅଳଅ ଜଞ୍ଜାଳ ଝାଡ଼ି କର ତବ ନିର୍ମଳ ତନୁ ।
ଜାତିଭେଦ ବନ୍ଧ ଛେଦ ପ୍ରେମାଦରେ ,
ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୂଦ୍ରକୁ ଧେନୁ ଶ୍ରୀଅଙ୍କରେ ,
ଯୁଗ ଯୁଗ ଯଜ୍ଞ ନାହିଁ ଅଧିକାର ଦିଅ ତାଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟକରେ ।
ଆପଣାର ପାପ ଅମାପ ଭୁଲିଣ ନବୁଝ ଆଜି ନୈବ୍ୟଶ୍ୟରେ
ରୁଦ୍ରରୂପ ତେଜ ବିଶ୍ୱ-ଭୂପ ଦେଖା ଦେବେ ହାସ ଅସ୍ୟରେ ।
ଏତିକି ବିଶ୍ୱାସେ ଉଠ ଉଠ ଅନ୍ଧ ,
ତେଜ ହୃଦେ ତମ କପଟତା ଛନ୍ଦ ;
ନ୍ୟାୟମୟ ପାତା, ଜଗତ ବିଧାତା ବଇରୀ ନୁହନ୍ତି କାହାର ;
କ୍ଷୀଣେ ରକ୍ଷାକର ; ଦୁଷ୍ଟେ ଦଣ୍ଡଧର; ଦୁଷ୍କୃତ ଅନୃତ ସଂହାରୀ ।
ତାଙ୍କର ଅମୃତ ଆନନ୍ଦ ଭଣ୍ଡାର
ଚିର ମୁକ୍ତ କୃପା କ୍ଷମା ପ୍ରେମଦ୍ୱାର
ତୁମ୍ଭପାଇଁ ତ ମାନବ ସନ୍ତାନ
ବୋଲନ୍ତି ଯେ ଭଗବାନ

[୩]

ଚିର ନ ରହିବ ଦୁଃଖ ଅମା-ନିଶା,
ଅରୁଣ ନାଶିବ ଏ ଘନ ତମିସ୍ରା
ଉଠ ଉଠ ଭାଇ ! ଦିନ ଯାଏ ବହି
ବୃଥା କଷ୍ଟ ସହି ।

ତୁମରି ହାତରେ ଅଛି ତବ ମୁକ୍ତି,
ତେଜ ତେଜ ତବ ଜଡ଼ତାର ସୁପ୍ତି,
ତୁମରି କରମେ ଲଭିବ ମରଣେ ଚିର ଆକାଂକ୍ଷିତ ତୃପ୍ତି ।
ଚିରଦିନ କାର ନପାଏ ସମାନ,
ନିଯ୍ୟତିର ଚକ୍ର ନିତ୍ୟ ଭ୍ରାମ୍ୟମାନ,
ଏବେ ତଳେ ତବ ଧୂଳିରେ ଶୟନ
ଦୁଃଖ ଅପମାନେ ହେବ ଅବସାନ,
ଯଦି ମୋହ ମୁଗ୍ଧ ତବ ମେଲିବ ନୟନ ।
ଆଉ ନିର୍ଯାତନେ ନବଧିବ ତବ
ଦୁର୍ବଳ ଭୀରୁ ପ୍ରାଣ ।
ଉଠ ତେଜି ଶ କୋଟି ଫିଙ୍ଗି ଦୂରେ
ଅବସାଦ ଆବରଣ,
ମରଣେ ଜୀବନ କର ହେ ବରଣ ।
ତୁମ ହୀନତାରେ ବିଶ୍ୱ ଜନନୀ ଅଶ୍ରୁଭାରେ ମ୍ରିୟମାଣ ।
ଉଠ ଅରିନ୍ଦମ ବିଶ୍ୱଜୟୀ ବୀର !
ଉଠ ହେ ମାନବ ! ଉଚ୍ଚେ ତୋଳ ଶିର,
ଜୀବନ ଆହବେ, ବିଜୟ ଗୌରବେ
ଲଭ ମହାନ ପରିତ୍ରାଣ ।—

ପୁରୁଣା ଓଡିଆ

ଭଗ୍ନ କୁଟୀରେ ହେ କୃଷକ ଭାଇ
ଅର୍ଦ୍ଧମୃତ ତୋର ପରିବାର,
ନିତ କ୍ଲାନ୍ତ ନିତ ଖଟଣୀ ସାରତୋ'
ନମିଳଇ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆହାର ।
ନଈବଢ଼ି ପାଣି ଧୋଇ ଦେଲା ତୋ'ର
ଯତ୍ନ କର୍ଷିତ କେଦାର,
ନଗର ନିବାସୀ ନବୁଝିଲେ କେହି
ଲୁଟି ନେଲେ ତୋ'ର ଭଣ୍ଡାର ।
ଦିନ-ଖରା-ବର୍ଷା-କାକର ସହିତୁ
ବଳେ କେତେ କାମ କରିଚୁ,
ମହାଜନ ଦାଉ ଟିକସ ଜ୍ୱାଳାରେ
ନିତ ନିତ ଅଶ୍ରୁ ଝରିଚୁ ।
ଦୀର୍ଘ ହତାଶ ନିଃଶ୍ୱାସ ତୋ'ର
ଆଜି ନମିଶିବ ମାଟିରେ,
ଦେଢ଼ କୋଟି ଅଜ ଉଠିବେ ଓଡ଼ିଆ
ଜଡ଼ତାର ମୋହ କାଟିରେ ।

(ଖ)

ହେ ଦୀନ ଶିଳ୍ପି ! କୁଟୀରେ ତୁମର
ଅସ୍ତ୍ର ପଡ଼ିଛ ଅଳସେ,
ବିଦେଶୀ ବିଳାସ ବ୍ୟସନେ ସାରିଲୁଁ ,
ଧନ ଆମେ ବୃଥାରଭସେ ।
ନ ସ୍ମରିଲୁ ତୋ'ର ପୂରବ ଗୌରବ
ନ ଚାହିଁଲୁ ଦୀନ ଦଶା,
ଆପଣା ଚରଣେ ହାଣିଲୁଁ କୁଠାର
ଜଗତେ କି ଲୋକହସା !
ଭୟ ନାହିଁ ଭାଇ ଜାଗିଲାଣି ଏବେ
ପୁରୁଣା ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣ,
ଶିବ ଶିରୀ ଯେସନ ମହତ ବିଭବ
ମନ୍ଦିର ରଚିବା ଠାଣ ।

ଚୂହା ବଗିଚୁର କୁନ୍ଦଗିର ଆଉ
ନ ଡ଼ାକିବ ଆମ ସୁତେ,
ଆପଣା ଗୋଡ଼ରେ ଛିଡ଼ା ହେବେ ସେହି
ଉଚ୍ଚ ହେବେ ନିଜ କୃତେ ।
ନିଜ ହାତେ ନିଜେ ହେବେ ସେ ମଣିଷ
ନ ଚାହିଁବେ ପର ଦୁଆରେ,
ମୁକ୍ତି ତରଣୀ ଭାସିବ ଏଥର
ରକ୍ତର ପାରାବାରେ !

ଗ

ହେ ବୀର ବନ୍ଦୀ ! କାରାଗାର କୋଣେ
କଳଙ୍କିତ ତବ ଅସି,
(ଏବେ) ଝଲେ ନବ ଜ୍ୟୋତିଃ ଅମୃପ ଫଳକେ
ଲିଭି ଯାଇଅଛି ମସି ।

କିଏ ହସି ହସି ଦେବ ପ୍ରାଣ ଭାଇ
ବିଶ୍ୱ ଡ଼ାକୁଛି କାହାକୁ ;

କିଏ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଗାଇବ ଗୀତଟି
ଆଗୁସାର ସବୁ ଦେବାକୁ ?

କିଏ ବହିନେବ ଛିନ୍ନ ପତାକା
ଉଠାଇବ ବୀର-କେତନ

ଆସ ଅଗ୍ରେ, ଆସ ତରୁଣ ତପସ୍ୱି !
କୋଟି କଣ୍ଠ ଡ଼ାକେ ସଘନ ।

ଆଜି

ଆଜ ମାଆ ତୋର ମଙ୍ଗଳ ନେତ୍ରେ
                    ନବୀନ ଆଲୋକ ଜଳା ଲୋ,
ଦେଢ଼କୋଟି ମୋର ଓଡ଼ିଆ ଭାଇଙ୍କୁ
                    ନବ କରମରେ ଜଗା ଲୋ।
ଆପଣା ହାତରେ ଆପେ ଛେଦ ଶିର
                    ନିଜ ବଂଶେ ନିଜେ ମରିବୁ,
ମାଆ ରୁ କପର ଦୂରେ ଛଡ଼ା ହୋଇ
                    ପାଷାଣ ପରାଣେ ରହିବୁ ?
ସାର୍ଥକ ଅଜ ହେଉଲୋ ଜନନ ! ସନ୍ତାନ ଅଧିକାର,
ଦୂରେ ଯାଉ ନବ ଜୀବନ ଜ୍ୟୋତିଃରେ
                    ଯୁଗାନ୍ତର ଅନ୍ଧକାର।

ଆଦର, ଆଦର, ଆଦର—
ପିପାସୀ ଅସିଚୁ ଭଉଣୀ ଭାଇ,
          ମାଆ ତୋ ରକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳେ କହ
                    ସ୍ଥାନଟି ଅମର ନାହିଁ ?
ଆନନ୍ଦ, ଆନନ୍ଦ, ଆନନ୍ଦ—
          ଲାଳସୀ ଅସିଛୁ ଭଉଣୀ ଭାଇ
ମାଆ ତୋ, ଅମୀୟ ଅଙ୍କ-ଆସନେ
                    ସ୍ଥାନ କି ଆମର ନାହିଁ ?

—*C*—

ସାନ୍ତ୍ୱନା

ଝରୁଛି ଅଶ୍ରୁ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସେ
ବକ୍ଷ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ତୁମର,
ବରଷ ବରଷ ବଢ଼ିଲାଣି କ୍ଳେଶେ,
ପଡ଼ୁଛି ମହୀଙ୍କ ଅବର ।
ଆଶାବାଣୀ କେହି କହି ନାହିଁ କାନେ,
ଆଶାଗୀତ କେହି ଗାଇନାହିଁ ପ୍ରାଣେ,
ଚିର ଅବସାଦେ ଲୋଟି ଧୂଳିଶେଯେ
ଜୀବନ ଯିବକି ବାହାରି;
ନାହିଁ ନାହିଁ ଗୃହଁ ନେବ ମେଲାଇ
ଆଜ କାଏ ତବ ଦୁଆରି ।
ଦେବତାର ଦୀପ କନକ- ଅଲୋକେ
ମଙ୍ଗଳ କରେ ଜଳଇ,
ତୁମ ଦୁଃଖ, ଦୈନ୍ୟ, ବେଦନା ଅଘାତେ
ଛଳ ଛଳ ଅଖି ଝରଇ;
ନଅ ବରି ତବ ଦ୍ୱାର ଅରନ୍ଦମ,
ଥୁଅ ଥୁଅ ପାଦେ ଅରଘ ଚନ୍ଦନ,
ଦେଢ଼ କୋଟି ନରନାରୀ ଉଠ ଆଜ
ପାହିଲାଣି କ୍ଲେଶ ଶର୍ବରୀ ।

ସୁପ୍ରଭାତ

ଚାହାଁ ଚାହାଁ ଉଦେ ଚାରୁ ମିହିର
ତେଜ ଜଡ଼ତା ଉଠ ହେ ଧୀର
ଉଠ ହେ ଧୀର କରମ ବୀର ।

ନବ ପ୍ରଭାତ, ନବ ଅମୃତେ
ନବ ଜୀବନ ଦେଉଛି ମୃତେ,
ତେଜ ଅନୃତେ
ଉତ୍କଳ ସୁତେ,
ଦୂର କର ଅନ୍ଧ ନୟନ ତିମିର ।

ପ୍ରଚାର କଲାଣି ଦିଗ ଦିଗନ୍ତ
ବିହଙ୍ଗ ଗୀତେ ନବ ଉଦନ୍ତ
ଶତ ସୁବାସିତ ସୁମନ-ଗନ୍ଧେ
ମଧୁର ମଳୟ ସମୀର ।

ଉଠ ଆଜ ଦେଢ଼କୋଟି ନରନାରୀ,
ଦେବତ୍ୱ ମହତ୍ତ୍ୱ ନଦଅ ହେ ସାର,
ନିଖିଳ ଶତ୍ରେ ରହ୍ମ ଚର ନିଃସ୍ୱ
ନହୁଅ ଲାଜରେ ନତଶିର ।

ଭାରତ-ରମଣୀ ।

—⚘⚘—

ସଫଳ ଜନମ   ସଫଳ ଜୀବନ
                    ମୁଁ ପରା ଭାରତ ରମଣୀ,
ମୋ ତ୍ୟାଗ ପୁଣ୍ୟ   ସହିଷ୍ଣୁତା ଗୁଣେ
                    ମୋହିବ ନିଖିଳ ଧରଣୀ ।

ନାରୀତ୍ୱର ପୂଜା ନାରୀତ୍ୱେ ଆଦର
ଲଭି ଶ୍ରେଷ୍ଠାସନ ଜାୟା ଜନନୀର
          ବିଧି ବିଧାନେ ମୁଁ ଶକତି, ସାବିତ୍ରୀ
                    ମୁଁ ଶାରଦା, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରୂପିଣୀ ।
ପ୍ରବୃତ୍ତି ନୁହେ ମୋ' ନିବୃତ୍ତି ପନ୍ଥା,
ସଂଯମ, ଶାନ୍ତ ଜୀବନେ ଗୁନ୍ଥା
          ବୈଧବ୍ୟ ବସନେ, ଚିତାର ଦହନେ;
                    ମୂର୍ତ୍ତିମତୀ ଧର୍ମ ଧାରିଣୀ ।
ଆତ୍ମଶକ୍ତି ଲୀଳା ନର କଳେବରେ
ଉଠିବ ବିଶ୍ୱ କଟାକ୍ଷ ମାତରେ
ମୁଁ ତ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି
          ଭକତ ଆରତ   ଅନ୍ତିମ ମୁକ୍ତି ସରଣୀ ।

ମଣିଷ ଭାଇ

ଶୁଣ ହେ ମଣିଷ ଭାଇ !   ଝୁରି ମରିବାକୁ ବୁଡ଼ି ମରିବାକୁ
ମଣିଷ ଜନମି ନାହିଁ ।

ଶତ ହତାଶ୍ୱାସେ ସାରବ ସଂସାର ନାଚେଶ ନିବଡ଼ ଅନ୍ଧାରେ,
ଚିର ଶୃଙ୍ଖଳିତ, ଲାଞ୍ଛିତ, ବଞ୍ଚିତ, ପୀଡ଼ିତ କଷଣ କାରାରେ,
ଏ ନୁହେ ମାନବ ନିୟତି,
ଧ୍ୱଂସର ଯାତ୍ରୀ, ମୃତ୍ୟୁର ଧାତ୍ରୀ ନୁହେ ଏ ବିଶାଳ ଜଗତ
ଶୁଣ ହେ ମଣିଷ ଭାଇ !
ଅମୃତ ଦୀପ୍ତି ସନ୍ତାନ ତୁମେ ମରଣ ତୁମର କାହିଁ ?

୨

ଶୁଣ ଶୁଣ ନରନାରୀ ! ବଳାସର ଲୀଳା ନିକେତନ ବିଶ୍ୱ
ନୁହଇ ସତତ କାହାର !
କ୍ରୂର ଅତ୍ୟାଚାରେ ଦଳିବ ଦୁର୍ବଳେ ରକ୍ତେ ପିପାସା ଶମିବ
ନତଶିରେ ସୁଖେ ଶ୍ରୀପାଦ ଅରପି ଅପଣାକୁ ଅପେ ବଧିବ
ଏ ନୁହେ ବିଧାତା ବିଚାର,
ଧ୍ୱଂସର ଯାତ୍ରୀ, ମୃତ୍ୟୁର ଧାତ୍ରୀ ନୁହେ ଏ ସୁନ୍ଦର ସଂସାର

୩

ଶୁଣ ଶୁଣ ବିଶ୍ୱବାସି ! କରମର ଶୁଭ ଭୁବନ ଏହିଟି
କରମରେ ଶ୍ରମ ନାଶି,
ଉଠ ଦେବ ତେଜେ ତେଜ ଲାଜ ଭୟ ଅପମାନ ଅହମିକା,
ପଶୁତ୍ୱ ଦେବତ୍ୱ ପରୀକ୍ଷାରେ ଜୟୀ ଲଭ ଗୌରବର ଟିକା
ଧରଣୀକର ଉଦ୍ଧାରଣେ
ତାଙ୍କ ରଚ୍ଚ ଚରାଚର ଚରଣରେ ବଳି ଦିଅ ନିଜ ପ୍ରାଣେ ।

୪

ଶୁଣ ଶୁଣ ଅରିନ୍ଦମ ! ଈଶ୍ୱରପୂଜିତ, ଦେବତା ପୂଜିତ
ତାରିଦେଳେ ତବାସନ ।
ଶତ ଯତଶିରେ ଶୋଣିତ ଶ୍ରାବରେ ନୁହଁ କ୍ଲିଷ୍ଟ ନୁହଁ କ୍ଷୀଣ,
ଶତ କଳୁଷର କଳଙ୍କ କାଳିରେ ନୁହଁ ହୀନ ନୁହଁ ଦୀନ,
ବିଧାତାର ବରପୁତ୍ର
ଯୁଗାନ୍ତ-ମୃତ୍ୟୁ ରକ୍ଷୁ ଛିଣ୍ଡାଇ ଧର ହେ ଜୀବନ ସୂତ୍ର

ଗୁଳ

ଚଅଁଲେ ଗୁଲ, ଚଅଁଲେ ଗୁଳ

କେତେ କହୁଅଛ ସଙ୍ଗାତ ?

ଅନ୍ଧାରେ ଝୁଣ୍ଟି କଣ୍ଟାଟି ଫୁଟି

ପଚ୍ଛେ ପୀଡ଼ିତ ଗୋଡ ହାତ ।

ଚିର ନଷ୍ଟ ରୁଦ୍ଧ ପଡ଼ିଥିବୁ ତଳେ

ଏ ନୁହେ ନସ୍ପୃତ କଂଶାଘାତ

କ୍ଷୁଦ୍ର ଦୀପଟି ତେଜଧର ଭାଇ

ଦଣ୍ଡେ ଛାଡ଼ି ହେବ ସୁପ୍ରଭାତ ।

କପାଁ ଘରକୋଣେ ଲୁଚି ବସ ଭାଇ

ରଣ ତୁରୀ ଭେରୀ ବାଜାଇ

ବୀର କଣ୍ଠର ଆଶାରେ ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ

ହୁଅ ହୁଅ ଆଗେ ରଣଜୟୀ ।

କପାଁ ଭୀତ ହେଉ ବୋଇତ ବାହାରୁ

ଦେଖି ଭୀମ ଊର୍ମି ସାଗର,

ଅଦୂରେ ଅଛି ତୋ ଆଶା ବିଶ୍ରାମର

ସୁନ୍ଦର ପ୍ରିୟ ବନ୍ଦର ।

ମାଗୁଣି ।

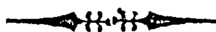
ମାଗୁଣି ମୋହର ଅନ୍ତ ହେଉ ଆଜ
ଶାନ୍ତ ଚରଣ ତଳରେ,
ଶ୍ରାନ୍ତ ଅନ୍ତର ଶାନ୍ତି ଲଭୁ ମୋ
ନବୀନ କରମ ବଳରେ
କରମ ଭୁବନେ ଦେଇଛ ଜନମ
ଧରମେ ନପରେ ଯେପରେ,
ପ୍ରସାଦ ପ୍ରକାଶ ଶେଷ ଦିବସକୁ
ଊଣା ନ ପଡ଼ୁ ଏ ଜୀବନେ ।
ମରିବ ଦିନେ ମରଣ ବଞ୍ଚିବି
ଏତିକି କରୁଣା କରହେ,
ରାଜ ଅଇଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ନ ଦିଅ ପଛକେ
କିଙ୍କର ରୂପେ ବର ହେ ।

ପ୍ରାର୍ଥନା

ସାରା ରାତ କଣ୍ଟକିତ ଜୀବନର ଧ୍ରୁବ ତାରା,
ଢ଼ାଳ ଢାଳ ମୋ' ନୟନେ ଆନନ୍ଦ ଅମୃତ ଧାରା ।
ଘନ ତମସ ନିରସେ
ବିଶ୍ୱାସ ମୋହର ନାଶେ,
ଫୁଟି ଉଠ ଏ ପରାଣେ ପ୍ରେମାଲୋକେ ନେଇ କାରା ।
ଚିର ମୁଁ ତୁମର ଆଶୀ
ମୋ' ଚିତ୍ତ ଗଗନ ବାସୀ;
ହର ମୋ' ଦୁର୍ବଳ ଦେହ କଳୁଷ ଜଞ୍ଜାଳ ଭାରା ।
ତବ ପରଶ ରତନେ
ଗଢ଼ ଏ ପିଣ୍ଡ ଯତନେ,
ଦୂର କର ମୋ' ଦୁରିତ ନିବାର ଶୋକାଶ୍ରୁ ଧାରା ।

ଆଶ୍ଲେଷ

ଯଦି ବଳେ ଆଜ ରାଜ ମହାରାଜ

ମୋହର ଦୁଆରେ ପ୍ରଭୁ ହେ

ଭାଙ୍ଗି ତବ ଉଚ୍ଚ ମାନ ସିଂହାସନ,

ଛିଣ୍ଡାଅ ଶୃଙ୍ଖଳ ସବୁ ହେ ।

୨୮

ଧୂଳିରେ ଧୂସର ତନୁଟି ମୋର

ବସନ ଭୂଷଣ ହୀନ ଲାଜଡୋର,

ରକ୍ତ-ମଥିତ, ଅଶ୍ରୁ ବ୍ୟଥିତ,

ଦେଖ ମମ ସ୍ୱାମୀ ଏ ଦେହ ଭାର ।

ପଙ୍ଗୁ ମୁହିଁ ଉଠି ନ ପାରେ,

ଅନ୍ଧ ମୁହିଁ ଚୃହିଁ ନ ପାରେ

ଜାଳ ଅଲୋକ, ଢ଼ାଳ ପୁଲକ,

ବୁଡ଼ାଅ ପ୍ରେମ ପାର୍‌ବାରେ

ଭଗନ ହୃଦୟ ମନ୍ଦିରେ ଆଜ

ନଗନ ପ୍ରାଣ ବେଦୀରେ

ଶୋଣିତ ଚନ୍ଦନେ ଅଭିଷେକ ତବ

ନୀରବ ନିବିଡ଼ ବାଞ୍ଛରେ

ଘନ ଅଲିଙ୍ଗନ ମଝିରେ

ପାଇବ ମରମ ଛନ୍ଦରେ,

ଭାତିବ ନୟନ ଜ୍ୟୋତିଃରେ

ଯୁଗ ଯୁଗାନ୍ତର ଅନ୍ଧାର ।

ଶତ କ୍ରନ୍ଦନ ରୋଳେ,

ଶତ ବନ୍ଧନ ଭୋଳେ

ଚିର ସୁନ୍ଦରେ ମୋର ପାଇବ ଅନନ୍ଦେ

କମ୍ପିତ ବକ୍ଷସ୍ଥଳେ ।

ମୋକରଣୀ

ଏ ତର କଷଣୁ ତରିଣ ହେ ନାଥ
ନୁହେ ସେ ଚରଣ ମାଗୁଣି
କଷଣ ଦୂଷଣେ କରଣୀଟି ମୋର
ନେବ ଏ ଜୀବନେ ବରଣି ।
ଏ ଭବ ଅର୍ଣ୍ଣବ ପାର ପାଇବାର
ଜାଣେ ଶ୍ରୀପଦଟିତରଣୀ
ନିକର୍ମ ଭକ୍ତି ଲାଗି ନ ଆଶ୍ରିବ ତହୁଁ
ବୁଡ଼େ ଯେବେ ଆନ ପରିଣୀ
କରମ ମୋହର ହେଉଛି ଧରମ
ଶରମେ ନସେହିବ ଧରଣୀ,
ରାଜ ଅଇଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ନଭ୍ରମୁ ମରମ
ନଲୋଡ଼ୁ ସଂପଦ ସରଣୀ ।

ନିର୍ମାଳୀ ।

ଅଶ୍ରୁରେ ଆଜ ଧୋଇ ଅଛୁ ମୋର
ମରମର ଅହଂକାର
ପ୍ରାର୍ଥନା ମୋର ପଯୃରେ ନବାର
ନିରାଶାର ହାହାକାର ।
ଦୁଃଖରେ ଆଜ ଟେକ ଅଛୁ ମୋର
ଗର୍ବର ମେଘାସନ,
ଅଘାତରେ ଆଜ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ମୋହର
କଣ୍ଟକର ଅଭରଣ ।
ଭଗ୍ନବୀଣାର ତାର,
ଭୁଲଅଛୁ ପ୍ରିୟ ଲଳିତ ରାଗିଣୀ
ଛନ୍ଦର ଅଳଂକାର
ଏତିକି ମାଗୁଣି ଶରଣେ,
ପରାଜୟ ଦୁଃଖେ ନନ୍ଦ ଯୋ' କରମ
ଯେତେବେ, ନ ମରବ ତର ମରଣେ ।

ଶ୍ରୀ ଛାମୁ

—o—

ଯେ ଦିନ ଅନ୍ଧାରେ ଅଶ୍ରୁ ତୁଷାରେ
କମ୍ପୁଥିବ ଶୀତ ନିଶୀଥେ,
ଜଳୁ ଜଳୁ ତବ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରଦୀପ
ଗୁପ୍ତ ଏ ଶରେ ସ୍ତିମିତେ ।

୩୨

ଯେ ଦିନ ରୁଦ୍ର ରୌଦ୍ର ଦହନେ

ଶୁଖୁଥିବ ତୃଷା ଘର୍ମ୍ମରେ,

କ୍ଷୁଦ୍ର ତୁମର କୃପା ଝରଣାର

କଳଗୀତ ବାଜୁ ମର୍ମରେ ।

ଯେ ଦିନ ନୀରବ ରୋଗ ଶେଯେ ପଡ଼ି

ନୟନ କାନ୍ଦିବ ରୁଧିରେ,

ଅଲକ୍ଷିତ ହାତେ ଛୁଇଁ ଯାଅ ମୋତେ

ସ୍ନେହୀ ସଖା ସମ ସୁଧୀରେ ।

ଯେ ଦିନ ଭିକାରୀ ପରାଏ ବୁଲିବ

ହକାରି ଦୁଆରେ ଦୁଆରେ

ତୁମର ଭଣ୍ଡାର ମେଲି ଥାଅ ପ୍ରଭୁ

ଦୀନ ଦୁଃଖିତର ଆଶାରେ ।

ଯେ ଦିନ ଭୀଷଣ ରଣ ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ

ଏକା ହୋଇଥିବ ଛିଡ଼ା ମୁଁ,

ଶତକରେ ଶସ୍ତ୍ର ଧରି ତାହାରି ବ

ଶତ ବୀର ବେଶେ ଶ୍ରୀଘ୍ରମ୍ ।

ଯେ ଦିନ କଠିନ କାରା ନିଗଡ଼ରେ

ଦୃଢେ ହୋଇଥିବ ବନ୍ଧନ,

ନକ୍ର ନାଶନ ଚକ୍ର ତୁମର

କରୁ ତାହା କ୍ଷଣେ ଛେଦନ ।

ନର୍ ନାରାୟଣ

ତୁମେ ଏଇପଥେ ଯିବ ବୋଲି

ସାରାରାତି ଧରି ଥିଲି ଉଜାଗର

ରଖିଲି କବାଟ ଖୋଲି ।

କା୪

ବଉଦ ଗୃହର ମୋହନ ଲୀଳା

ଆକାଶେ ଅମୀୟ ଆଲୋକ ମେଳା,

ସ୍ବଚ୍ଛ ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ଥାପି, ଅନନ୍ତ ଦଗନ୍ତ ବ୍ୟାପୀ

କୋଟି ତାରା ଦୀପେ ମଙ୍ଗଳ ଆଳତି ଜାଳି ।

ହୃଦ ଉଲସାଇ ବାସ ବକଶାଇ

ଫୁଟାଇ କୁସୁମମାଳ ।

ନଖିଳ ଜାଗିଲା ତୁମର ପାଇଁ

ମହାମହମଙ୍କୁ ଥିଲା ଅନାଇଁ,

ବହିଲା ସୁବାସ ମଳୟ ମନ୍ଦେ,

ଗାଇଲେ ବହଙ୍ଗ ଲଳିତ ଛନ୍ଦେ

ତବ ସ୍ତବ ସ୍ତୁତି ବନ୍ଦନା,

ନବ ଧାନ ଦୂବ, ଚନ୍ଦନ ଦେଇ

ସଜାଡ଼ିଲା ଅର୍ଘ୍ୟ-ଥାଳୀ ।

ତୁମେ ଗଲ କେଉଁ ପଥେ

କେହି ନ ଜାଣିଲା ସତେ,

ଦରିଦ୍ର ଇତର ବେଶେ ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ

ପଡ଼ିଲା ଶ୍ରୀପାଦ ଧୂଳି,

ଶତ ଛିନ୍ନ ତବ ଭିକ୍ଷାର ଥଳି

ପୂରାଇଲ ବୁଲି ବୁଲି ।

କେହି ନ ଚିହ୍ନିଲେ ନର ନାରାୟଣ—

ଛଦ୍ମେ ପ୍ରେମ ଦେଲ ଢାଳି ।

ବିଷାଦିତର ବିଶ୍ୱାସ

ଚିରମାଘ ନ ଥିବଟି ଏ ପୋଡ଼ା ଜୀବନେ
ଆସିବ ଫଗୁଣ ନିଶା ଦକ୍ଷିଣା ପବନେ ।
କାନ୍ଦେ ଆଜ ଯିନା କ୍ଷୁଦ୍ର କୋକିଳର ବଧୂ,
ଆସିବ ଅମୃତକାନ୍ତ ଫୁଲପନ୍ତ ମଧୁ ।
ଚମ୍ପାଚୂତ ଆଜ୍ଞ ଯିନା ଝୁରୁମରେ ପିକେ
ଗାଇବ ଗାଇବ କୋଳେ ବସନ୍ତ ରସିକେ ।
ପଞ୍ଚମ ବୀଣା ତାନେ
ଫାଲ୍ଗୁନ ନିଶା-ଯାମେ
ଝରିବ ସ୍ୱରଗ ସୁଧା ସଞ୍ଜୀବନୀ ଧାର,
ପିନ୍ଧିବ ଗୋ ତରୁକୂଳ ଫୁଲ ଅଳଙ୍କାର ।
ଆଉ ନ ଲୁଚିବ ଲଜେ କେତକୀ କାମିନୀ
ଗୁନ୍ଧନୀ ଚୁମ୍ବନେ ଯେବେ ଚୁମ୍ବିବ ଯାମିନୀ
ନବୀନ ବକୁଳମାଳ ବାସ ଚହଟାଇ
ବହିବ ମଳୟ ମନ୍ଦ ହୃଦ ଉଲ୍ଲସାଇ ।

[୨]

ଝଅଁ ଅଭିମାନେ କାନ୍ଦେ ଗୋଲାପ ମଲ୍ଲିକା,
ଫୁଟିବ ଫୁଟିବ ବାସ କୁସୁମ କଳିକା,
ଶୋଭିବ ଚିକ୍କଣ ଗୁରୁ କୋମଳ ପଲ୍ଲବେ,
ଶୀତଶୀର୍ଣ୍ଣ ପତ୍ରହୀନ ଝୁରୁଛ ନୀରବେ ।

ନବୀନ ବାସନ୍ତୀ କାନ୍ତି
ନାଶିବ କଷଣ ଶ୍ରାନ୍ତି,
ହଇବ ଦୂଷଣ ଶିଖା ଫୁଟିବ ଆନନେ—
ହସିବ ବସନ୍ତ ଯେବେ ଗଗନେ ଗହନେ ।
ବାଜିବ ବିନୋଦ ବୀଣା ଫୁଲ କୁଞ୍ଜେ କୁଞ୍ଜେ
ରସିବେ ବିହଙ୍ଗ ନବ ଗୀତ ମଞ୍ଜୁ ପୁଞ୍ଜେ ।

୩

ଚିର ମାଘ ନଥିବଏ ପୋଡା କପାଳରେ
ଜାଳି ମୋ' କମଳ ବନ ଶିଶିର ମାଳରେ
ହାସ ବାସ ରସ ମ୍ଳାନ ଦୀନ ଅରବିନ୍ଦ
ଉତ୍ସଙ୍ଗେ ଝୁରଇ ମଧୁ ତୃଷିତ ମିଳନ୍ଦ
ଉଦାସେ ଅକାଶେ ଗୃହିଁ କାନ୍ଦେ କୁବଳୟ
ହେର କ୍ଷୀଣ ପ୍ରଭାକରେ ଅଥୟ ହୃଦୟ ।
ହେବ କ୍ଲେଶ ଅବସାନ
ଘୁଞ୍ଚିବ ତା' ଅପମାନ,
ମଧୁର ମାଧବୀ ପ୍ରାତେଃ କନକ କିରଣେ
ନିଖିଳ କୁସୁମ ରଙ୍ଗୀ ଅରୁଣ ଚରଣେ
ପ୍ରେମେ ଢଳ ଢଳ ହସ୍ୟା ହେବ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ,
ଶୋଭିବ ସରସୀ ଜଳ ମୃଦୁ ହିଲ୍ଲୋଳିତ ।
ଚିର ନମରିବ କ୍ରୂର ତୁଷାର ତରାସେ
ଗନ୍ଧ ବିକଶିବ ମନ୍ଦେ ବକୁଳ ଉଲ୍ଲାସେ ।
ଶାନ୍ତ ସୁରଭି ସୁମନ ସାଜେ ଶୋଭାମୟୀ
ମଳୟ ଉଲ୍ଲାସେ ରସି ହସିବ ତ ମହୀ,

ଚିର ସାଧ ନ ଥିବ ତା ପୋଡ଼ା ଅଦୃଷ୍ଟରେ,
ଚିର ନ ଦଳିବ ବଳୀ ଦର୍ପିତ ପାଦରେ
ଏ ନୁହେଁ ନିୟତି
କେହି ଚିର କୁଟୀ କୋଣେ କେହି କୋଟିପତି ।

୫

ଚିର ସାଧ ନ ଥିବ ଯା ପୋଡ଼ା କପାଳରେ
ଚିର ନିଶା ନ ଭାସିବ ନୟନ ଜଳରେ
ଦୀର୍ଘ ଦାରୁଣ ଶାସ୍ତି,
କ୍ରୂର କଷଣ କ୍ଳାନ୍ତି,
ଚିର ଯା କଙ୍କାଳ ପେଷି ନ କରିବ କ୍ଷୀଣ,
ଅକାଳେ ଜୀବନ ତନ୍ତ୍ରୀ ନ ହେବଟି ଛିନ୍ନ ।
ନ ହଜିବ ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ ତେଜଃ ବୀର୍ଯ୍ୟବହ୍ନି
ହସିବ ବସନ୍ତ ଦିନେ ଜୀବନେ ବିକାଶି ।

୬

ଚିର ସାଧ ନ ଥିବ ଯା ପୋଡ଼ା କରମରେ
ଚିର ନ ହରିବ କେହି ଲାଜ ସରମରେ ;
ହରୁଥିବେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଦୁର୍ବଳ ସମ୍ପଦ
ଧର୍ଷିତ ଲାଞ୍ଛିତ ବକ୍ଷେ ସ୍ଥାପିବେ ଶ୍ରୀପଦ ।
ଦୁଃଖୀ ଦୁଃଖ ଦେଖି ନିତ କାନ୍ଦୁଥିବ ବନ୍ଧୁ
ନୋହିବ କଙ୍ଗାଳ ନିତ ନିପୀଡ଼ିତ ନିଃସ୍ୱ ।
ଏ ନୁହେଁ ବିଧି ବିଚାର,
ଚିର ନ ରହିବ କାର ଗର୍ବ ଅହଂକାର ।

ତର ମାଧ ନ ଥିବ ଜା ପୋଡ଼ା ଅଦୃଷ୍ଟରେ,
ତର ନ ଦାହିବ କେହି ନୈରାଶ କ୍ଳେଶରେ;
ଜନମ ଜନମ ଜାର ନ ଯିବ ବିଫଳ
ହତାଶ୍ୱାସେ ଭୁଲ ଭାଗ୍ୟ ସଙ୍ଗେ କର କଳ ।

ଧରଣୀ ଧୂଳିରେ
କ୍ଷଣ ସୃଷ୍ଟି ହାର ଜର ଯିବ କି ମିଶିରେ
ଏକି ତାର ଶେଷ ?
ନୁହେଁ ନୁହେଁ ଅଛି ଭାଇ ଜୀବନ ଅଶେଷ ।

୮

ବ୍ୟର୍ଥ ଏ ମାନବ ଦେହ ନ ଧରିଲୁ ଭବେ
ମାନବର ଆଶା ଯଦି ନ ପୂରିବ ଲବେ,
ଜନମ ଜନମ ବୁଲି ଲଭିବ କି ଫଳ
ଅନ୍ଧ କର୍ମ ସୂତ୍ର- ମାନ ଯଦିତା ସମ୍ବଳ ?
ଦେବତ୍ୱ , ମହତ୍ତ୍ୱ ,
ନାହିଁ ଯଦି ଜୀବନେ, କେ ଗୁହେଁ ମାନବତ୍ୱ ?
ବିଧାତାର ଛଳ
ନୁହେ ଏ ଜଗତ ବୃଥା ମାୟାର କୌଶଳ ।
ବୃଥା ଇନ୍ଦ୍ର ଜାଲ ଝଲ ଦେଖିକେ ଭୁଲିବ,
ଶତ ଶୋକ, କଷ୍ଟ, କ୍ଳାନ୍ତ କହ କେ ସହିବ ?
ଜରା ମୃତ୍ୟୁ ଦୈନ୍ୟରାଶି କେ ବହିବ ଶିରେ ।
ମାନବର ଆଶା ଯଦି ନ ପୂରେ ମହୀରେ ।

୯

ଚିର ମାଘ ନଥିବ ତା' ପୋଡ଼ା ପରାଣରେ
ଚିର ନଯିବ ତା' ଦିନ ପର ଶରଣ ରେ,
ଶୀର୍ଣ୍ଣ ନଶୋଇବ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ପାନ ନକେତନେ,
ଅଶନ ବସନ ଚିନ୍ତା ମାରିବ ଜୀବନେ ।
ନିଜ ବଳ ଦାଢ଼େ ବସି ବୋଲାଇ ଭିକାରୀ,
ନିଜ ଅରଜିତ ବିତ୍ତେ ନୁହେ ଅଧିକାରୀ,
ମୁଣ୍ଡ ଝାଳ ତୁଣ୍ଡେ ପଡ଼ି ସେ କରମ ହୀନ
ଛିଣ୍ଡାକନ୍ଥା ସମ୍ବଳତା ଚିରି ଚିନ୍ତା କ୍ଷୀଣ ।
ଏ ନୁହେ ଶାଶ୍ୱତ,
ନିଜ ଭୁଜ ବଳେ ଉଠିବ ସେ ପଦାନତ ।
ସେ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାଷାଣ,
ଉଡ଼ିବ ହିମାନୀ ଶିଖ ମହାଗିରି ମାନ ।
କ୍ଷୁଦ୍ର ଦୀପାଧାର,
ପ୍ରଚଣ୍ଡ ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ ତେଜେ ଜାଳିବ ସଂସାର ।

୧୦

ଚିର ମାଘ ନଥିବ ତା' ପୋଡ଼ା କପାଳରେ
କପାଁ ମୁଁ ଭସିବ ତେବେ ନୟନ ଜଳରେ,
ଜାଣେ ଏ ଜୀବନ ନୁହେଁ ମାୟାର ଛଳନା,
ନିଷ୍ଠୁର ନିୟତି ଚକ୍ର ପେଷଣ ଯନ୍ତ୍ରଣା;
ଅକାଳେ ମରବା ପାଇ
ଜଗତେ ଜନମି ନାହିଁ

ଅନନ୍ତ ଜୀବନ, ପ୍ରାଣେ

ଅନନ୍ତ ପ୍ରେରଣା,

ନୁହେଁ ମୁଁ ମାନବ ମାତ୍ର

ମାଟିର ଖେଳନା ।

ଜାଣେ ଏ ଜୀବନ ନୁହେ

ଜଳର ବୁଦ୍‌ବୁଦ

ଜିତି ନବ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ

ହେବି ମୁଁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ

କରମ ଭୂମି ଏ ପ୍ରେମ

ଲୀଳା ନିକେତନ

ନୁହେଁ ନୁହେଁ ନିଛମେଳା

ଭବ ଆୟୋଜନ ।

ଅଭୟପଦ

ଏଥର, ପ୍ରଭୁ, ଏଥର; ଭୟ ଦଅ ଭାଙ୍ଗି ସବୁ ମୋହର ।
ଏଥର, ପ୍ରଭୁ, ଏଥର !
ତୁମର ବିଶାଳ ବିଶ୍ୱ ଭୁବନେ
ସାନ ହେଲେ ମୁଁ ତଥାପିତ ଜଣେ
(ତେବେ) କିପାଇଁ କମ୍ପିତ, ଭୀତ, ବିଷାଦିତ
ଅବସାଦିତ ଏ ଅନ୍ତର !
ଏତ ନୟନରେ ହେରେ ଅନ୍ଧକାର
ଜଗତ ବ୍ୟଥିତ ଉଠେ ହାହା'କାର,
ରୁଦ୍ର ରୂପଧାରୀ ହେ ବିଶ୍ୱ ସଂହାର !
ଲୀଳାମୟ ଲୀଳା ସମ୍ବର ।
ଉପରେ ଦିଶେ ଯା ନିଷ୍ଠୁର ମରଣ
ସେତ ଜୀବନର ସ୍ନେହ ଆବରଣ,
ଦେଖାଅ ତା ମୋରେ, ଶିଖାଅ ତା ମୋରେ
ଯାଉ ଏ ଜଞ୍ଜାଳ ଜ୍ୱାଳା ରାଶି ଦୂରେ,
ସତ୍ୟ ରୂପେ ପ୍ରତିଭାତ ହୁଅ ନେତ୍ରେ
ମୋ ମାନସ ସରେ ହେ ତବ ପଦ୍ମ
ଫୁଟ ଶତଦଳ; ସୁନ୍ଦର !
ହେ କ୍ରୂର ! ତୁମର କରୁଣା କିରଣ
ପରଶେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବିବିଧ ବରଣ,
ମମ ମର୍ମ-ପ୍ରୀତି-ବୃତ୍ତି-ନିଚୟ
ଶୋଭୁ ସୁବାସିତ ପୁଷ୍ପ ନିକର !

ନାରୀ ଶକ୍ତି

ଷୋଳ କୋଟି ପ୍ରାଣେ ଆସିଛି ଆହ୍ୱାନ
ଦୂର ମହାକାଶୁଁ ଆଜ
ଷୋଳ କୋଟି ନାରୀ ଉଠିବେ ଭାରତେ
କରୁଣା କଲ୍ୟାଣେ ସାଜ ।

କେତେଦିନ ଆଉ କହ କେତେଦିନ
ପୁଣ୍ୟ ଆର୍ଯ୍ୟ ଭୂମି ହୋଇଥିବ ହୀନ,
ହେର, ଅବସାନ ଆଜ ଦୀର୍ଘ ରାତି,
ଫୁଟେ ପ୍ରାଚୀମୂଳେ ନବାରୁଣ ଭାତି,

ଶତ ଶତ ପୂତ ପଦ୍ମିନୀ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ନୂପୁର ଝଙ୍କରି ବାଜି;
ଉଠିବେ ଭାରତ ଶକ୍ତି ସଂହତି,
ଜାଗିବେ ଭାରତେ ଉନ୍ନତ ଭାରତ,
ସୁପ୍ତଁ ସୁପ୍ତଁ ନେତ୍ର ମେଲାଇ ରେ ଜଡ଼ ମୂଢ଼ ମୋହନିଦ୍ରା ଭାଙ୍ଗି ।
ଭାରତର ନାରୀ ଭାରତ ସଂପଦ
ପୂଜ ଦେବୀ ସ୍ଥାନେ ପଦ କୋକନଦ,
ଭଗିନୀ, ଜନନୀ, ଜାୟା, ସୁତା ମୁଖ
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ମୟୂଖ,
ସେ କିରଣେ, ତବ ଅନ୍ତର ଅନ୍ଧାର
ଘୁଞ୍ଚିବ ଜଞ୍ଜାଳ ଜ୍ୱାଳା ପାପ ଭାର,
ସଞ୍ଚରିବ ଭୁଜ ଦଣ୍ଡେ ରଣ- ଶକ୍ତି ।
ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମାନସ ତାମରସ ଗନ୍ଧେ ସ୍ଫୁରିବ ଅମୃତ ଭକ୍ତି ।
ବସୁନ୍ଧରାତଳେ ଭାରତରମଣୀ ନୁହେ ହୀନ ନୁହେ ଦୀନ,
ଅମର ଭାରତ କୋଟି ଯୁଗେ କେବେଁ ଜଗତୁଁ ନୋହିବ ଲୀନ ।
ଯେତେଦିନ ବହୁଥିବ ଗଙ୍ଗାଧାର,
ହିମଗିରିଶିର ଶୋଭିବ ତୁଷାର,
ଆର୍ଯ୍ୟ ରମଣୀର ଭାରତି କାହାଣୀ ମୃଦୁଳ ମଳୟ କରିବ ପ୍ରଚାର ।
ପୂତ ବ୍ରଜସ୍ଥାନେ, ରାଜୱାଡ଼ା ବନେ
କଳିଙ୍ଗେ କର୍ଣ୍ଣାଟେ, ବଦ୍ରୀ, ବୃନ୍ଦାବନେ,
ମିଥିଳା ବିଦର୍ଭ ବଙ୍ଗେ; ବିନ୍ଧ୍ୟାଚଳେ,
ଆର୍ଯ୍ୟ ମହିଳାର ମହିମା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳେ ।
ଆଜ ସୁଦ୍ଧା ସତୀ, ସାବିତ୍ରୀ, ପଦ୍ମିନୀ,
ସଂଯୁକ୍ତା, ସୁଭଦ୍ରା, ଜାନକୀ, ରୁକ୍ମିଣୀ,

ଜୀବନ୍ତ ଭାରତ ଜୀର୍ଣ୍ଣ କଙ୍କାଳରେ,
ଆର୍ଯ୍ୟ ମାତା ମରନାହାଁନ୍ତି ପ୍ରାଣରେ ।
ଗୋପନେ ଗୋପନେ କ୍ଷୀଣ ଶିରାମଧ୍ୟେ ବହେ ତାର ପ୍ରାଣଧାର,
ମେନକା ପାଷାଣୀ ସୁତା ଶଙ୍କରରେ ଘୁଞ୍ଚିବ ତା' ହାହାକାର ।

ଲଭେ ନବ ଅଙ୍ଗ ନୋହିବ ତା ମଥା,
ହରିବ ଦୁହିତା, ଜନନୀର ବ୍ୟଥା,

ଷୋଳକୋଟି ନାରୀ ଉଠିବେ ଆନନ୍ଦେ 'ବନ୍ଦେ ମାତରଂ' ଗାଇ
ଭାରତ ଉଦ୍ଧାର ମହାମନ୍ତ୍ର ଦୀକ୍ଷା ନେବେ ସେ ଭଉଣୀ ଭାଇ ।

ଭୁଲ ନାହିଁ କେବେଁ ଭାରତ ସନ୍ତାନ
ନାରୀ ତର ତାର ଦେବତା ପ୍ରଧାନ,

ବାଣୀ, ବୀଣାପାଣୀ, ଅନ୍ନଦା, ଈଶାନୀ,
ରମା, ନାରାୟଣୀ, ତ୍ରିତାପ ତାରଣୀ,
ଧର୍ମେ କର୍ମେ ସଦା ସେ ସହଚାରିଣୀ ।

ବୃଥା ଭବତଳେ ନକର ପ୍ରଚାର
ଭାରତରେ ହେଉ ନାରୀ ଅତ୍ୟାଚାର,
ବିଦେଶୀ ସରବେ ଗରବେ ବଖାଣି
ନ ଗାଆନ୍ତୁ ନାରୀ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କାହାଣି;
ଉଠ ନବ ତେଜେ ଉଠ ଅର୍ଯ୍ୟ ସୁତ
ଅପମାନେ ଅନ୍ଧ ଅବଜ୍ଞାରେ ମୃତ

ଉଦ୍ଭବେଉ ଆଜ ଦିବ୍ୟ ଦୀପ୍ତିମୟୀ
ସ୍ୱାହା ଅନଳର ପାଶେ,
ବଜ୍ରଧାରୀ ବାମେ ଶକ୍ତିମୟୀ ଶଚୀ ବରିଜୁ ଗରବୋଲ୍ଲାସେ ।

ହେଉ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣା ଉମା ଘରେ ଘରେ
ତ୍ରିଶୂଳ ଧାରିଣୀ, ବିଶାଳ ଖର୍ପରେ

ପୋଛି ନେଉ ପାପ, ଦୈନ୍ୟ ସନ୍ତାପ,
ଉଠୁ ଭାରତ ତା ପ୍ରାଚୀନ ଦର୍ପରେ !
ମହା   ମହିମାର   ମହାତପୋବନ
ରଚିବେ ରମଣୀ ନୈମିଷ କାନନ,
ଭାରତର ବକ୍ଷେ ଧରା ଅଳଙ୍କାର,
ଦୂରେ ଯାଉ ଆଜ ଅମୃତ ଆନନ୍ଦେ—
ନୈରାଶ୍ୟ ବିଷାଦ ଆଉ ହାହାକାର
ବରଷ ବରଷ ମହା ଛଳନାରେ,
ମୃଣ୍ମୟୀ ପ୍ରତିମା ଷୋଡ଼ଶୋପଚାରେ,
ଆଉ ନ ପୂଜିବେ ହର୍ଷେର ସନ୍ତାନେ;
ଜୀବନ୍ତ ଜନନୀ ଚରଣ   କମଳ
ଲଭିବ ଭକତ ଆରତି ବିମଳ,
ଆଉ ନମରିବେ ମାତୃ ଅପମାନେ,
ଘରେ ଘରେ ହେବ ମାତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା,
ବଢ଼ିବ ଶକତି ସାଧନାର ନିଷ୍ଠା,
ଭାରତ ସଦନୁଁ ମିଥ୍ୟାଚାର ଯାଣି ଯିବ ଦୂରେ,
ବହୁ ଦୂରେ,
ପୂତ ମାତୃ ତୀର୍ଥ ରଚିବେ ରମଣୀ ଭାରତର
ଅନ୍ତଃପୁରେ ।
ବୀର ସୁତା ହେବେ   ବୀର-ପ୍ରସବିନୀ
ଶତ ଅରୁନ୍ଧତୀ, ବଶିଷ୍ଠ   ଶୋଭିନୀ,
ଯଶୋଦା କୁନ୍ତୀର ଯଶୋଗୀତେ ପୁଣି ନାଦିବ ଅର୍ଘ୍ୟ ଛିତି,

ଶତ ଦେବ ସୁତ ଅଦରେ ଶ୍ରୀ ଅଙ୍କେ
ଯେଉଁଠିବେ ପୁଣି ଅଦାଛ,
କୌଶଲ୍ୟା ସୁମିତ୍ରା ଶଚୀ ମାତା ଯାର
ସେ ତନୟ ସିନା ଦେଶ ଅହଂକାର,
ଫେରନ୍ତ ଅସିବେ ଶିବାଜୀ, ପ୍ରତାପ,
ନକର ନକର ବୃଥାରେ ବିଳାପ,
ଉଠିଥିଲୁ ଦିନେ ପଡ଼ିଅଛୁ ତଳେ ନହୁଅ ନିରାଶ ଭାଇ,
ଉଠିବୁ ଏଥର କେଶରୀ ବିକ୍ରମେ
ମାତାର ଉଛ୍ୱାହ ପାଇ ।
ମାଆ ସେ ଆମର ଧ୍ୟାନ ଆରାଧନା,
ମାଆ ତ ଆମର ସର୍ବାର୍ଥ ସାଧନା
ମାତୃ ନାମ ମନ୍ତ୍ର ଜପି ହୃଦତନ୍ତ୍ରେ
ଉଠିବୁଁ ଭାରତ ତରୁଣ ତରୁଣୀ,
ଉଠିବୁ ଏଥର ତେତିଶ କୋଟି ଆଉ ନତ ଶିରେ
ନଥିବୁ ମଉନୀ ।—
ଗଲାଣି ଆମର ଦିନ ଜଡ଼ତାର,
ଅପସରି ଯାଏ ଧୀରେ ଅନ୍ଧକାର,
(ଏବେ) ଭାରତର ବକ୍ଷେ ଏକ ମହାଲକ୍ଷ୍ୟେ
ବନ୍ଧା ନରନାରୀ ପ୍ରାଣ,
ମିଶି ଭ୍ରାତା ଭଗ୍ନୀ ଧୁଆଇବୁଁ ପ୍ରାଣପଣେ ମାତୃ ଅପମାନ ।
ଉଦ୍ଧାରିବେ ପୁଣି ଭାରତର ଭୂମି ଦୁର୍ଗା ଦଶ ପ୍ରହରଣେ,
ମନ୍ଦିରେ ମନ୍ଦିରେ ପୂଜିବେ ଯୁଗଳ ମୂର୍ତ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣେ,
ଈଶ୍ୱର ପାର୍ବତୀ ମିଶି ବେଢ଼ି ଅଙ୍ଗେ
ଶୋଭିବେ ଜାହ୍ନବୀ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ସଙ୍ଗେ
ଆଉ ଥରେ ଆର୍ଯ୍ୟ ଧରା,
ହୋଇବ ଅଖିଳ ଅବନୀ ବନ୍ଦିତା ନନ୍ଦନର ଫୁଲ ଝରା ।

ସାହସ

ଦୁଃଖ ଯେ ଦିନ ଘୋଟିଆସେ ମୋର
　　　　　　ରୁଦ୍ର ଭୀମ ବେଶେ,
ସେଦିନ ଯେମନେ ଭୟେ ନମରିବ
　　　　　　ଝଡ଼ ବରଷା କ୍ଲେଶେ ।
ଅଶ୍ରୁ ଯେଦିନ ବୃଷ୍ଟି ପରାଏ
　　　　　　ନେତ୍ରେ ବହାଏ ଧାର,
ସେଦିନ ଯେପନେ ଭୁବନେ ଭୁବନେ
　　　　　　ନଜାଗିବ ହାହାକାର
ମୃତ୍ୟୁ ଯେଦିନ କରାଳ ଲୋଚନେ
　　　　　　ତରାଟି ଚାହିଁବ ମୋତେ,
ନିଜର ମନ୍ଦିରେ ବରିବି ତାହାକୁ
　　　　　　ନମରିବ ଅଣାୟତ୍ତେ ।
ଦୂର କର ମୋର ନିବିଡ଼ ନିରାଶ—
　　　　　　ବନ୍ଧନ ଗୋଟି ଗୋଟି,
କ୍ରନ୍ଦନ ମୋର ଉଚ୍ଛୁଳୁ ପ୍ରାସେ—
　　　　　　କଣ୍ଟକ କୋଟି କୋଟି ।

ସୌଭାଗ୍ୟ

ଘନ ଗହନ ତମିର ନଶା
ଏକାକୀ ପଥିକ ଚାଲଇ ଢ଼ଇ,
କେ ଜାଣେ ତାହାର କହିଗଲି କଥା
ପାହିବ ତୋ' ଦୁଃଖ ବିଭାବରୀ—
ଉଠ ହେ ପାନ୍ଥ ତରୁଣ ତରୁଣି !
ପୂରବ ଗଗନ ଉଠେ ଅରୁଣି,
ନବ ଆଲୋକେ, ନବ ପୁଲକେ
ନଖିଳ ଅବନୀ ହସିବ,
ଫୁଟିବ ପ୍ରସୂନ ବନେ ଉପବନେ
ନବଗାନେ ପିକ ରସିବ ।
ଶତ ଅତ୍ୟାଚାର ଅନାଚାର ରାଶି---
ବନ୍ଧନ ତବ ଖସିବ,
ନବ ମଙ୍ଗଳେ ନଖିଳ ଧରା
ନବ ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ ଭାସିବ ।

ଆତ୍ମବଳ

ଚିର ଆର୍ତ୍ତନାଦ ବେଦନା ବିନାଶି
କଣ୍ଠେ ଦିଅ ମୋର ଗୀତ,
ଶୁଣୁ ଚରାଚର ମୋ ବଂଶୀ ଝଙ୍କାର
ହଉ ତା ନିଖିଳ ନନ୍ଦିତ ।
ମାୟାଜାଲ ବୁଣା ଶେଷ ହେଉ ମୋର
ଗୁନ୍ଥି ଦିଏଁ ଫୁଲମାଳ,
ଚିର ଅଶ୍ରୁରାଶି ଶୁଷ୍କ ହେଉ ମୋ'
ହର୍ଷଧାରା ଦିଏଁ ଢାଳି ।
ଦୀର୍ଘ ଅଳସ ନୀରବ ଯାମିନୀ
ପୂରି ଉଠୁ କର୍ମ କୋଳାହଳେ,
ଶକ୍ତି ପ୍ରାର୍ଥନା ଲଭୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା
ନରିର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମବଳେ ।

ମିଳନ

କର ଦୂର କର ଦୂର ସରମର ଆବରଣ,
ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ ମୋର କର ଆଲିଙ୍ଗନ
ହୃଦୟରେ ଥୁଅ ଶ୍ରୀଚରଣ ।

ଗୋଟା ତନୁ ମୋର ଚିର ତୃଷାତୁର,
ସହିବ କେତେ ସେ ବସନର ଭାର,
ନିତି ଲାଜେ ଲାଜେ କେତେ ମରୁଥିବ
ପାଇବାର ଆଶା ନ ପାଇ ଝୁରିବ,
ଲୋକ ଲୋକାନ୍ତରେ କେତେ ଭ୍ରମୁଥିବ;
ସହିବ ଜନମ ମରଣ ।

କାହିଁ ଏ ସାଧନା; କାହିଁ ଏ ବେଦନା;
କହିବ କହିବ ନ ଫିଟେ ରସନା;
କେତେ ଦୂରେ ଦୂରେ ରହିଥିବ ଆଉ
ସହିବ ବିଚ୍ଛେଦ କଷଣର ଦାଉ;
ଏବେ; ନଦୀ ସିନ୍ଧୁ ସମ ମିଶି ମୋ' ମାନସେ
ନର ହେଉ ନାରାୟଣ ।

ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ

ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ଚିନ୍ତା ଜଗତ ଯେବନ
　　　　ଦେବ ମୋତେ ଶତ ପୀଡ଼ା
ଭୁବନ ଭରେ ଭାଙ୍ଗି ନପଡ଼ିବ
　　　　ଦୃଢ଼ପଦେ ହେବ ଛିଡ଼ା ।

ଅନଲାଗି ଯେବେ ସରିବ ମୋହର
　　　　କଷ୍ଟ ସଞ୍ଚିତ ବିତ୍ତ,
ଆପଣାର ଇଷ୍ଟ ମଣି ତା ଗୃହେତେ
　　　　ହେବ ଆନନ୍ଦିତ ଚିତ୍ତ ।

ଅନର ଆସନେ ବସାଇ ଯେବେ
　　　　ଭାଗ୍ୟ ଦେବତା ସୁଖେ
ନିଜେ ଦୀନପଣେ ରହିବ ନିଉନେ
　　　　ଅନପଦେ ନତ ମୁଖେ ।

ନିଜ ଲାଜ ଯେବେ ଗ୍ରାସିବ ମରମ
　　　　ଆନେ ନ ମଣିବ ତୁଚ୍ଛ
ଅନର ପତନେ ନ ହସିବ କେବେ
　　　　ନିଜକୁ ଭାବିଣ ଉଚ୍ଚ ।

ଅମୃତ ସନ୍ତାନ

—:o:—

ବିନାଶ ମୋହର ନୁହଇ ତୁମର
ପ୍ରେମମୟ ଅଭିପ୍ରାୟ,
ରହିଛି କୌଶଳେ କଳେବର ମମ
ଗୁରୁ କାରୁକଳା ପ୍ରାୟ ।
ନୟନେ ମୋହର ଶତ ସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରଭା,
ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ ରମ୍ୟ ନନ୍ଦନର ଶୋଭା,
ବାହୁରେ ଅସୀମ ଅଜେୟ ଶକତି,
ହୃଦୟେ ବିଶାଳ ଭକତି,
ଶତ ଶୋକ ଜରା ଘେରିଛି ମରଣ,
ତଥାପି ନୁହେଁ ମୋ କ୍ଳାନ୍ତ ଚରଣ,
ଜନମେ ଜନମେ ନବ ନବ ବେଶେ
ଧରେ ନବ ନବ କାୟ ।
ଚିର ବିକାଶ ମୋ ଜନ୍ମ ଅଧିକାର,
ଚିର ମୁକ୍ତ ମମ ଉନ୍ନତି - ଦୁଆର,
ଅମୃତ ସନ୍ତାନ ତୁମର ମୁଁ ତାତ
ନିର୍ମଳ ପୂତ, ଅବଦାତ,
ପାତକ-କଳଙ୍କ ନରକ-ନିଗଡ଼େ
କେତେଦିନ ବନ୍ଧା ଥିବ ହେ ନିବିଡ଼େ ?
ଧୂଳିରେ ଧୂସର କାତରେ କପାଇଁ କରୁଥିବ ହାୟ ହାୟ !

ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା

ପୂଜବ କେସନେ ତୁମକୁ ହେ ପ୍ରଭୁ !
ନଭ ମୋର ଥିଲା ଭାବନା,
ତୁମର ପଦାର୍ଥ ତୁମକୁ ଅରପି
କରିବ କିସ ମୁଁ ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ନଜର ବୋଲି ମୁଁ କହିବ କାହାକୁ
ଦେବ ମୁଁ କମଳ-ପତ୍ରରେ
ନିଜ ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲଜ୍ଜା ମ୍ଳାନିମା
ଅଶ୍ରୁ ଆଣିଛି ଭସ୍ମରେ ।
ଦୀନତା ହୀନତା ସଞ୍ଚାଲି ମୋର
ସେତକ ଦେବ ମୁଁ ଢ଼ାଳି;
କଳୁଷ କଳଙ୍କ ଛଳ ଅହମିକା
ଜୀବନର ଯେତେ କାଳି ।

ତୁମର ପୁଣ୍ୟ ପାଦରେ
ବନ୍ଦୀ ମୁଁ ଅପରାଧରେ,
ଘୃଣ୍ୟ ନଗ୍ନ ଭଗ୍ନ ମୋହର,
ବିକଳ କଙ୍କାଳ ବଦରେ ।

ଆଶା ବଡ଼ ମନେ ମୋର,
ତୁଟିବ ଜଞ୍ଜାଳ ଘୋର,
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟେ ଉଆଁସ ନିଶାର
ରହିବ କି ଅନ୍ଧକାର ?
ତାର ଅବା ମୋତେ ମାର
ଏତକ ମୋ ଅହଙ୍କାର
ତବ ବଡପଣେ ଊଣା ଯା ମୋ ଠାରେ
ପୂର୍ଣ୍ଣହେବ ସାରାତ୍ ସାର ।

ମଣିଷ ପଣିଆ

—✻—

ନିଦାରୁଣ ଯଦି ହେଲୁ ବିଧି ମୋରେ
　　　　　　ତୃଣ ସମ କର ନିଜ ଆଖିରେ,
ଚୂଣା ହେଉ ମୋର ଅହଂକାର ପଣ
　　　　　　ଗଣା ହୁଏ ମୁହିଁ ନରମାଖୀରେ ।
ତଥାପି କଣ୍ଠେ ମୋ ଦିଅ ଗୀତ ଗୋଟି
　　　　　　ଗାଇ ଗାଇ ଦିନ ହରିବ ହର,
ତପତ ରୁଧିର ତରପଣେ ପ୍ରାଣ
　　　　　　ଚରଣ-କମଳେ ସାରିବ ମର ।
ଝୁଣ୍ଟି ଝୁଣ୍ଟି ତବ କଣ୍ଟାବଣ ବାଟେ
　　　　　　ଯେତେ ଜଳୁଥିବ ଶରୀରେ ତାତି,
ତେତିକି ଆନନ୍ଦ ବଢୁଥିବ ମୋର
　　　　　　ଫାଟୁଥିବ ପଛେ ତୃଷାରେ ଛାତି ।
ରଖିଥିବ ଯେବେ ମଣିଷ ପଣିଆ
　　　　　　ଏତିକି ମାଗୁଣି ନିତି ମୋହର,
ଅନ୍ତେ ପଦପ୍ରାନ୍ତେ ଦେ'ଣା ପାଉଣା ମୋ
　　　　　　ବୁଝି ନେବ ନ୍ୟାୟପଣ ସୁନ୍ଦର ।

ପାଦଚିହ୍ନ

—○—

କେଉଁ ଯୁଗ ବାଟୋଇ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଛାଡ଼ି
ଶ୍ରାନ୍ତେ କାତରେ ପ୍ରାନ୍ତରେ,
ଯେବଡ଼ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମାୟା ମରୀଚିକା
ଭୁଲାଇ ବଥାଏ ଅନ୍ତରେ ।
ହେବ ହେବ ଶେଷ ଦୀର୍ଘ ଦାରୁଣ
ଅରଣ୍ୟର ସୀମା ଚାଲ ରେ ତରୁଣ,
ପାଷାଣ କପଟେ ଝୁଣ୍ଟି କା ପଡ଼ିଲୁ
ଚିନ୍ତା କଣ ତାହିଁ ପାଇଁ ?
ଜାଣ ତାତ ତଳେ ପଡ଼ିଥିବୁ ତୋର
ନିୟତିରେ ଲେଖା ନାହିଁ ।
ତୁ ତ ଅପ୍ରତିମ ଶକତି ଅସୀମ
ନୋହୁ ତୁହି ହୀନ କରମରେ ଦୀନ,
ଶତ ଅପମାନ ଲଜ୍ଜା ବୋଝ ବହି
ନ ହୁଅ ନ ହୁଅ କ୍ଷୀଣ,
ଚାଲ ସାହସରେ ଆଗୁଆର ହୋଇ
ପଡ଼ୁ ପଥେ ପଦଚିହ୍ନ,
ଦୁର୍ବଳାଙ୍କୁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ
ଆଖିକୋଣେ ହେଉ ଲୀନ ।

ଅଭିଶପ୍ତର ଅଭିମାନ

ଜାଣେଁ ଏ ଜୀବନ କେବେହେଁ ନ ହେବ ବିଫଳ
ଅକାରଣ ନୁହେଁ ମୋର ଉଷ୍ଣ ଅଶ୍ରୁଜଳ ।
ନିବିଡ଼ ନିଷ୍ଠୁର ଘନ ଗହନ ଅନ୍ଧାରେ
ନ ମରିବ ଚିରଦିନ ଛିନ୍ନ ହାହାକାରେ ।
ଅମୀୟ ଅରୁଣ ଭାତି
ବିନାଶିବ ଚିର ରାତି
ଅମୃତ ଆନନ୍ଦେ ମୁହିଁ ଅନନ୍ତ ଜୀବନେ
ଜାଗିବ ଜାଗିବ ଦୀପ୍ତ ଆଶା ମୋର ମନେ ।

୨

ଦୁର୍ବଳ କୋମଳ ମୁହିଁ ମଳିନ ଅଧମ
କୋଟି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନେ ସତତ ଅକ୍ଷମ,
ଶତ ଶତ ଭୁଲ ଭ୍ରାନ୍ତି
ଦାରୁଣ ଦୂଷଣ ଶ୍ରାନ୍ତି,
ଢେଉଛି ଜୀବନ ମୋର ସହସ୍ର ଜଞ୍ଜାଳ
ତଥାପି ନୁହେଁ ମୁଁ ସଖା ମୃତ୍ତିକା କଙ୍କାଳ ।
ଅମୃତ ସନ୍ତାନ ମୁହିଁ ସୁଧା ଅଧିକାରୀ
ଅନନ୍ତ ତିମିର ତଳେ ଦୀପ୍ତ ଦୀପଧାରୀ ।

୩

ଲାଞ୍ଛନା ଗଞ୍ଜନା ଶତ ଭର୍ତ୍ସନା ଜୀବନେ
ପଦେ ପଦେ ଅପମାନ ପୀଡ଼ଇ ମରମେ,
ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଶୈଳ ଶିଳା ଅବା କଠିନ କୁଳିଶ
ପ୍ରହାରେ ଜର୍ଜର ହୁଏ, ଜୀବନ ମୋ ବଷ ।
ତଥାପି ଅମର ମୁହିଁ ମାନବ ସନ୍ତାନ,
ବ୍ୟର୍ଥେ ଏ ପୃଥିବୀ ମୋତେ ନ କଲା ଅହ୍ୱାନ ।
ତଳେ ତଳେ ଏ ଜୀବନ
କହୁଛି ନିବେଦନ,
ପାପସୃଷ୍ଟି ପାର ମୁହିଁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଦେବତା
କରମଙ୍କରତା ମୁହିଁ ମୋ ଭାଗ୍ୟ ନିୟନ୍ତା ।

୪

କରୁଛ କି ପରିହାସ ଦେଖି ଦୀନ ବେଶ
ଅର୍ଦ୍ଧ ଅନଶନେ କ୍ଷୁଦ୍ର କୁଟୀରେ ମୋ କ୍ଲେଶ ।
ତପତ ତପନ ତଳେ ତନ୍ତ ସ୍ୱେଦଜଳେ
ରୁକ୍ଷ ବସୁଧାର ମୁହିଁ ଚଷଇ ଲଙ୍ଗଳେ ।
ଅନ୍ନ ଭିକ୍ଷାପାଇଁ ଧରି
ସରମେ ମରମେ ସରି
ତବ ରମ୍ୟ ହର୍ମ୍ୟ ତୋର ତୋରଣ ସମ୍ମୁଖେ
କ୍ଳାନ୍ତ ପଦକ୍ଷେପେ ଆସେ, ନ ଗୃହୁଁଛ ମୁଖେ ।

୫

ଲାଜେ ପୋତି ମଥା ଦୂରେ ଯାଅ ମୋର ଭାଇ,
ନ ଚିହ୍ନ ନ ଚିହ୍ନ ମୋତେ ନ ହେବ ବଥାଇ ।

ଛଳେ ଛଳେ ପ୍ରାଣ ମୋର କରବ ଅର୍ପଣ
ତବ ଶତ ସୁଖ ଯହିଁ ହେବଟି ବର୍ଦ୍ଧନ ।
ବଞ୍ଚିବାର ଅଧିକାର ରଖ ଚରଦନ
ମରଣେ ସମୂଳ କର ହେଉଥାଏଁ କ୍ଷୀଣ ।
ତଥାପି ମରବ ନାହିଁ
ମନେ ରଖ ଏହା ଭାଇ
ଅକାରଣେ ଜନ୍ମ ମୋର ନ ହେଲା ଭୂତଳେ,
ଅନନ୍ତ ବକାଶ ଯେନ ମରବ ବରଳେ ।
ଅନନ୍ତ ବକାଶ ମମ
ଚରଦନ ଅନୁପମ,
କ୍ଷଣେ କର୍ଦ୍ଦମେ ପଦ୍ମ ମୁହିଁ ଶତଦଳ
ନ ହେବ ବଫଳ ମୋର ତପ୍ତ ନେତ୍ରଜଳ ।

୭

ପାଷାଣେ ପିହିତ ଭାଗ୍ୟ ବଗ୍ଧରଛ ସଖା,
ପାଷାଣ ପ୍ରାଣରେ ତେଣୁ ନ ପଶଇ ଦକା ।
ଉଚ୍ଚାସନେ ସ୍ୱଚ୍ଛମନେ ଅଟ୍ଟାମ ଶୟନେ
ହରୁଛ ଦବସନଶି, କାନ୍ଦେ ମୁଁ ଅୟୁନେ ।
ମୋ ରକ୍ତ ତପତ ଧାରେ
ମୋର କ୍ରୂର ହାହାକାରେ,
ବୃଦ୍ଧ ରହଅଛ ତବ ଜୀବନ ସଂପଦ,
ନ ମିଳେ ମୁକତ ମୋତେ ଧ୍ୟାୟିଁଣ ଶ୍ରୀପଦ ।
ତୁମେ ବୀର ତୁମେ ଗୁଣୀ,
ମୁଁ ହୀନ ଅଜ୍ଞାନ ଋଣୀ,

ତୁମର ସଭ୍ୟତା ପାଶେ ତୁମର ଅଲୋକେ,
ତୁମ ବିନା ବାସ ମୋର ଅନନ୍ତ ନରକେ ।

ନ ଭାବ ନ ଭାବ ଭାଇ,
କେହି କେବେ ଶୁଣି ନାହିଁ

ନିଷ୍ଠୁର ପୀଡ଼ନ ଦାଉ ଦେଣା ଗୋଟି ଗୋଷ୍ଠି ,
ଥାଅ ସୁଖେ, ଭୋଗେ ମୁହିଁ କଷ୍ଟ କୋଟି କୋଟି ।

୭

ଦୀର୍ଘ ଦୁର୍ଗମ ଯଦ୍ୟପି ଏ ଘନ ବିପିନ
କଣ୍ଟକ ପରଶେ ନାଶେ କ୍ଷୀଣ ତନୁ କ୍ଷୀଣ ।
ସରିବ ସରିବ ମୋର ଅଜ୍ଞାତ ନିବାସ
ନିଜ ତେଜେ ଦିନେ ମୁହିଁ ହେବ ସ୍ୱପ୍ରକାଶ ।
ଯେ ‘କରେ’ ସୁଖରେ ହରି ଦ୍ରୌପଦୀ ବସନ,
ସେ କର ଭଞ୍ଜନେ ଲଜ୍ଜା ହେବ ନିବାରଣ ।

ରଞ୍ଜାଇବି କେଶରାଶି
ରକତେ ଆନନ୍ଦେ ଭାସି,

ଭୀମ ଭୁଜେ ବନ୍ଧାଇବି; ଦର୍ପୀ ଦୁଃଶାସନ
ବୃକୋଦର ଗଦାଘାତେ ତେଜିବ ଜୀବନ ।

୮

ଲଙ୍କା ନଗଡ଼େ ବନ୍ଦିନୀ ଜନକନନ୍ଦିନୀ,
ଦଶଆନନ ଦଳନେ କାନ୍ଦଇ ମେଦିନୀ—

କର୍ଷିତ କେଦାର ସୀତା ସରସ ଅକୁଳା,
ଉଠୁଛି ଗୋପନ ଚତ୍ରେ ଚତାର କୁଣ୍ଡଳା
ଜଳଦ ସେ ଦାଉ ଦାଉ,
ଭସମିବ ଗୃହୁଁ ଗୃହୁଁ
କନକ-କମଳ-କାନ୍ତି-ଲଙ୍କା ଭବଶଙ୍କା
ଅହଙ୍କାର ଅର ଶିର ପାଦେ ହେବ ବଙ୍କା ।
ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସହିଷ୍ଣୁତା ସତ୍ୟ ଶ୍ରୀରାମ-ଜାନକୀ-
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବିଜୟ ବାନା ଉଡ଼ିବ ଝଟକି !
ଯୁଗ ଯୁଗାନ୍ତର ଯଶ ଗାଇବ ଗଗନ—
ଗହନ ସାଗର ଶୋଭି ବିଶାଳ ଭୁବନ ।

୯

ଭାବିଛୁ ବିଫଳେ ସିଦ୍ଧ ତାରା'ର ତପସ୍ୟା,
କାନ୍ଦିବ କରୁଣେ ଗୌରୀ ଗିରିଜା ବିବଶା,
ଶିବ ପତି ନ ଲଭି ସେ, ଅସତୀ ବୋଲାଇ
ସତୀ ରୂପେ ବୃଥା ପିତୃ ଗୃହେ ମରି ନାହିଁ ।
ମହାଯତିଯୋଗ ଭଙ୍ଗ
କରିବ ଦେବ ଅନଙ୍ଗ,
ନେତ୍ରାନଳେ କଳେବର ଯଦି ବା ଦହିବ;
ପରଉପକାରେ ହିତ ମରି ସେ ବଞ୍ଚିବ ।

୧୦

ଅକାରଣେ ପାଷାଣ କି ଅହଲ୍ୟା ସୁନ୍ଦରୀ
ଅରପିବେ ଶିରେ ପଦ୍ମ ଶ୍ରୀପାଦ ଶ୍ରୀହରି ।

କାହିଁ କଳଙ୍କିନୀ ରାଧା ହେବ ଗୋପକୁଳେ,
ମୋହନ ମୁରଲୀ ତାନେ କଦମ୍ବର ମୂଳେ
ଛାଡ଼ି ପ୍ରିୟ ପରିଜନ
ଧାଇଁ ଉନ୍ମାଦିନୀ ସମ,
ଅନନ୍ତ ଅଶ୍ରୁ ସାଗରେ ବୁଡ଼ିବ କି ଚିର,
ନଉଦିବ ଚିଦାକାଶେ ବ୍ରଜର ମିହିର ।
ନିପଟ କପଟ ଶ୍ୟାମ
ବାତୁଲେ ରାଧାର ନାମ
ବଜାଇ ଝୁରିବେ ପରା ଦିବସ ଯାମିନୀ,
ଯମୁନାର ନୀର ଯେବେ ଚୁମ୍ବିବ ଗୃହିଣୀ ।

୧୧

ମିଳେ କି କୋକିଳ କେବେ ଢାଳେ କାକଳିର
ନ ବହିଲେ ମୃଦୁ ମଧୁ ମଳୟ ସମୀର ?
ମିଳେ କି କୁମୁଦ ଆଖି
ଇନ୍ଦୁ ପାଦେ ରହେ ଲାଖି,
ଶତ ବର୍ଷେ ସରିମୁ ଯେ ନ କଲେ ଚୁମ୍ବନ,
ଶୀତଳ ଶିଶିର ଛଳେ ସ୍ନେହ ଆଲିଙ୍ଗନ ।
ନୀରବ ରଜନୀ ଧୀର ଗଭୀର ସୁସ୍ୱରେ
ଝିଲ୍ଲିରବେ ଅଶାଗୀତ ଗାଏ ଶ୍ରବଣରେ ।
ଅନନ୍ତ ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶାନ୍ତି ପୂରେ ତ ସରଣେ,
ମିଳେ କି ଜୀବନ ରହେ ଅନର ଧିଆନେ ?

୧୨

ଅକାରଣେ କ୍ରୌଞ୍ଚପକ୍ଷୀ ନ ଚେତକବ ନୀବ,
ରାମାୟଣ ପଣା ପରା ପୃଥିବୀ ପିଇବ,

କବି କୁଳଗୁରୁ ହେବେ ସ୍ୱୈର ରତ୍ନାକର,
ବୋଲାଇବେ ବାଲ୍ମୀକି ମହର୍ଷିପ୍ରବର ।
ଅକାରଣେ ବନବାସେ ନ ଯିବ ଜାନକୀ
ସତୀତ୍ୱ ଗୌରବ ପଦ୍ମ ଉଠିବ ମସ୍ତକି ।
ପାଇ ପୂର୍ବ ଅଧିକାର,
ରଘୁନାଥ ନେବ ଧାର
ପୋଛି ଲବକୁଶ ଯୁଗ ଧନ୍ୟ ହେବେ ଭବେ,
ଅକାରଣେ କ୍ରୌଞ୍ଚୀ ଶୋକ ନ କଲି ବୈଧବ୍ୟେ ।

୧୩

ଭବି ଭୀରୁ ଭୀମ ଭୁଜେ ଦଳୁଛି ଦରପେ,
ଅସହାୟ, ହୀନ, ଭଗ୍ନେ ପଡ଼ିଣ ଅରପେ,
ଚରଦନ ସମତୁଲ ନ ଥିବ ତୁମର
କେବେ ତୁମେ ତଳେ, କେବେ ହେବି ମୁଁ ଉପର ।
ତୁମର କଣ୍ଟକ ମୋର ହେବ ଶିରଶୋଭା,
ମୋହର ମୋହନୀ ବନେ ହେବ ମନୋଲୋଭା,
ଆଜ ଯାʼରେ ପଦାଘାତ,
କାଲି ତାର ଧର ହାତ,
ଆଦରେ ଅଞ୍ଚଳନିଧି ଅଙ୍କଆସନରେ
ରଖିବ ରତନ ସମ ସ୍ନେହ ଯତନରେ ।

୧୪

ବଳ ! ପଦଦଳା ତବ ଦହିବ ନାରବେ
ଗୋଟିଏ କଥା ମୋʼ ମୁଖେ ନ ଶୁଣିବ ଭବେ ।

ତଥାପି ନିଃଶ୍ୱାସ ମୋର ଫଟାଇ ପାଷାଣ
କରିବ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ତବ ଅହଂକାରୀ ପ୍ରାଣ ।
ଆଜ ଯାକୁ ତୃଣ ସମ କର ତୁଚ୍ଛ ହେୟ,
କାଲି ସେହି ହେବ ତବ ଶ୍ରେୟ ତବ ପ୍ରେୟ ।
ଆଜ ଯେ ତୁମର ବନ୍ଦୀ କଠିନ ଶୃଙ୍ଖଳେ,
କାଲି ପୂଜାଫୁଲ ଦେବ-ତାର ପାଦତଳେ ।
ଆଜ ତୁମେ ଯାର ବନ୍ଧୁ,
କାଲି ତବ ପ୍ରେମବାହୁ
କରି ଆଲିଙ୍ଗନ ତାଙ୍କୁ ଦେବ ଦେବାସନ,
ତା' ଗୁଣେ ମୋହିବ ତବ ମୂଢ଼ ଅନ୍ଧ ମନ ।

୧୫

ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଇତର ମୁହିଁ ଘୃଣିତ ଚଣ୍ଡାଳ,
କରେ ପରିଷ୍କାର ତବ ନରକ ଜଞ୍ଜାଳ,
କାନ୍ଧେ ବହି ନିଏଁ ତବାଲି ପ୍ରଖର ଖରାରେ
"ବେହେରା, ବେହେରା" ଡ଼ାକ ଶୁଣାଅ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ।
ମୁହିଁ ପଦସେବାକାରୀ
ଭୃତ୍ୟ, ପୂଜାରୀ, ଭଣ୍ଡାରୀ,
ବୋଲଉଛ ବାବୁ ବସି ଉଚ୍ଚ ଆସନରେ
ଲାଜ ଲୁଚାଅ କିନ୍ତୁ ମୋ ଦତ୍ତ ବସନରେ ।
ମୋ ଦତ୍ତ ଅଶନ ପୁଣି ଜୀବନ୍ତ ଭୋଜନ,
ତୁଙ୍ଗ ପ୍ରାସାଦରେ ତୁମେ, ତଳେ ମୋ ବେଦନ ।

୧୭

ଅଗାଧ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ତବ, ମୁଁ ହୀନ ମୃଣ୍ମୟ,
ତୁମେ ଶୁଭ୍ର ସିଂହାସନେ, ମୁଁ ପାଦତଳଶ୍ରୟ ।
ମୋ ରକତ-ସିନ୍ଧୁ ମନ୍ଥି ଦରପ ମନ୍ଦରେ,
ତୁଇଦନ ହସୁଥାଅ ଭାସି ଅମୃତରେ ।
ସ୍ୱୈରୀର ଚନ୍ଦ୍ରମା, ଶିଖୀ ବୋଲାଅ ଦେବତା,
ହୁଏଁ ମୁଁ ଲାଞ୍ଛିତା ଚିର ପଦଅବନତା ।
ଉଠିବ ଉଠିବ ଭାସି
କରାଳ ଗରଳରାଶି,
ନୀଳକଣ୍ଠ ଲୋଡ଼ା ତହିଁ ହୋଇବ ତୁମ୍ଭର,
କେବଳହିଁ ଦୁର୍ବାର ତବ ବାସନା ସମ୍ବର ।
ନୋହିଲେ ଭୀଷଣ ରଣ ସୁରାସୁରଗଣେ
ରଚିବ ଶ୍ମଶାନ ତବ ମନ୍ଦାର-ନନ୍ଦନେ ।

୧୭

କର୍ଣ୍ଣ ବାହୁବଳେ ଆଜ ତେଜୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ
କୃଷ୍ଣାର୍ଜ୍ଜୁନେ ହେୟ ଜ୍ଞାନ କରେ ତୃଣ ସମ ।
ନ ଭୁଲିଛ ମନେ ଅଛି 'ଅଞ୍ଜଳିକ' ଶର
ଅଭିମନ୍ୟୁ ବଧ ଶୋଧ ଲଭିବ ନିକର ।
ଜତୁ ସଦନ ଦହନ !
ଭୀମ ଗଦାରେ ଭଗନ—
ହେବ ସେ ଗର୍ବିତ ଜାନୁ ତେଜିବ ଜୀବନ,
ଅନ୍ୟାୟ-ଅହବେ ପଶି ବଳାଇଛ ମନ ।

୧୮

ତରବାନ ଗ୍ରନ୍ଥ ଦାର ନ ଉଦେ ଆକାଶେ,
ତରବାନ ନ ଭସେ କେ ସମ୍ପଦ ବଳାସେ ।
ତର ପରାଜତ ନୁହେ ନ୍ୟାୟ ଯୁଧିଷ୍ଠିର,
ତର ମନ୍ତ୍ରେ ନ ଭୁଲବ କେହ ଶକୁନର ।
ଥାଉ ତବ ପକ୍ଷେ ଲକ୍ଷ ନାରାୟଣୀ ସେନା,
ଏକା ନାରାୟଣ ମୋର ରକ୍ଷା ବଜ୍ର-ସେନା ।
ଆଆନ୍ତୁ ସହସ୍ର ରଥୀ,
ଏକା ମୋ ରଥ ସାରଥୀ,
ନରସ୍ୱ ନନ୍ଦନନ୍ଦ କୃଷ୍ଣ କ୍ଷୁଦ୍ର ବଂଶୀଧାରୀ,
ଗୀତା ଗାନେ ପ୍ରାଣେ ମୋର ବର୍ଷୁ ଶାନ୍ତିବାରି ।

୧୯

ଭଲ ମୋ ମୂର୍ଖତା ସୁଣେ ଦଅ କରତାଳ,
ମରେଁ ମୁଁ ଦରଦ୍ର ଷୋରେ ତଷେ ତତା କାଳ ।
ନାହିଁ ମୋର ବାସ, ଅଛ ମହାକାଶ ତଳେ,
ନାହିଁ ମୋର ହେମ ଶଯ୍ୟା, ଶୁଏଁ ମୁଁ ଭୂତଳେ;
ଶୀତ ଖରା ବରଷାରେ
ପ୍ରକୃତର ଅତ୍ୟାଗ୍ରହେ,
କ୍ଷୀଣ ଅଙ୍ଗ ଶିରା ସର ଅୟୁ ଯାଏ ହର,
ତଥାପି ବଞ୍ଚିବ ନାଶ୍ଚେଁ ଏ କ୍ଷପଣେ ମର ।
ମରଣ ନୁହେ ମୋ କ୍ଲେଶ,
ନୁହେ ତା ବନାଶ, ଶେଷ,

ଅଦ୍ଭୁତ ସୁନ୍ଦର ନବ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ
ମୋ ମରଣେ କିନ୍ତୁ ତବ ଜୀବ କି ସମ୍ଭବ ?

୨୦

ସମ୍ବଳହୀନର ଶେଷ ଆଶାର ସମ୍ବଳ
କାଢ଼ିନେଲ ଶୀତେ ଯଥା ଶୀତାର୍ତ୍ତି-କମ୍ବଳ ।
ଭାବିଲ ମହତ ଏକ କରମ ସାଧିଲ
ବୈରି ଭାବେ ହୀନ ଅରି ଜୀବନ ବଧିଲ ।
କିନ୍ତୁ 'ରକ୍ତବୀଜ' କେବେ ମରି ସେ ନ ମରେ,
ଶତ ଶତ ଦୈତ୍ୟ ଜାତ ବିନ୍ଦୁଏ ରକ୍ତରେ ।
ଖଡ୍‌ଗ ହସ୍ତେ ହାଣି ଶିର
ବୁହାଇଲ ଯେ ରୁଧିର,
ବିନ୍ଦୁ ସିନ୍ଧୁ ହୋଇ ଶେଷେ ବୁଡ଼ିବ ଆପଣ
ଲଭିବ ତ ଦୁଷ୍କୃତଫଳ କୃପାରେ କୃପଣ ।

୨୧

ପାଦେ ଦଳି ଫୁଲ ଗୋଟି ହେଲ କି ଗୌରବ,
ମଥିତ ବ୍ୟଥିତ ତାର ସ୍ଫୁରିଲା ସୌରଭ ।
ମରି ସେ ମରିଲା ନାହିଁ,
ହଜାଇଲ କାହିଁ ପାଇଁ
ତାର ଶୋଭା ଶିରୀ ହାସ ଅକାଳେ ହେଳାରେ,
କିଏ ଜିତେ କିଏ ହାରେ ବୁଝି ଏ ଖେଳାରେ ।
ନିଜର ଅନନ୍ଦ ଧନ ସାରିଲ ଭୁଞ୍ଜିକୁ
ନିଜ ହସ୍ତେ ଜିହ୍ୱା ଛେଦ କହିବ କାହାକୁ ?

୨୨

ଭାବିଲ ବୁଡ଼ିବ ପରା କାଦଳବେଳାରେ,
ଅନନ୍ତ ଅମ୍ବୁଧି ତଳେ ଗୁହିଁବ ଗେହ୍ଲାରେ,

ଆଦରେ ମରଣ ମୋର, ହସ୍ତୁର କାଣ୍ଡାର !
ଘନ ପ୍ରଭଞ୍ଜନେ ଉର୍ମି ସାରବ ସଂହାର ।
ସହସା ଅତଲେ କୂଳ
ଲଭି ମୋ ଭରସା ଠୁଳ
ହେଲଣି ଅଭୟ ପାଦେ, ଦୟାର ଠାକୁର
ଶୁଣିଲେଣି କାକୁ ମୋର, ଶୁଣ ଶୁଣ କ୍ରୂର !

୨୩

ଯବ ମହାଭାରତର ମହାସିନ୍ଧୁଜଳେ
ବୁଡ଼ ମୁଁ ତଳ୍କାରେ କାନ୍ଦେ କୃପା ପାଦତଳେ,
ତୋଳନେବେ ବସ୍ତାର ସେ ପ୍ରେମମହାବାହୁ
ଗଙ୍ଗା-ଶେଖରସନ ଦେବେ ଗ୍ରହୁଁ ଗ୍ରହୁଁ ।
ତହୁଁ ମାନ-ସରୋବର-କମଳ-ବିଳାସୀ
ମରାଳର କଳଗାନେ ମାନସଉଲ୍ଲାସୀ,
ହେବ ହୈମବତୀ ସତୀ ତ୍ରିଲୋକପାବନୀ
ଅକାରଣେ ଏ ପ୍ରଳାପ କରେ ପାଗଳିନୀ ।

୨୪

ବଣ୍ଟାଇ ତାହାର ବଣ୍ଟରାଜ୍ୟ ବଧାତାର,
ତର ନ ବର୍ତ୍ତିବ ତହୁଁ କ୍ରୂର ଅତ୍ୟାଗ୍ରର ।
ଯେ ହୀନବଣ୍ଟାସୀ କର୍ମେ ନେଇ ସେ ପରଖି
ଏତକ ମାଗୁଣି ମୋର ଅନାଥ ଅରକ୍ଷୀ ।

—:*:—

ମୁଦ୍ରାକର—ଶ୍ରୀ ବାଳକୃଷ୍ଣ କର ବି. ଏ, ସାରସ୍ୱତ ଯନ୍ତ୍ରାଳୟ—କଟକ

ଭାରତଭୂଷଣା

ଉତ୍କଳଭାରତୀ

ଶ୍ରୀମତୀ

କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀ ଦେବୀଙ୍କ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପୁସ୍ତକ

୧ । ରଘୁଅରକ୍ଷିତ

(ସୁନ୍ଦର ଚିତ୍ର ସମ୍ବଳିତ) ମୂଲ୍ୟ ଟ ୩୯

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଏହା ବରାଟ ଉପନ୍ୟାସ ଖଣ୍ଡି ନୂତନ ଓ ପ୍ରଥମ

* * * *

୨ । ଅଞ୍ଜଳି

(୨ୟ ସଂସ୍କରଣ) ମୂଲ୍ୟ ଟ ୧ ।

ମାଟ୍ରିକୁ୍ୟଲେଶନର ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ଏବଂ ଜାତି ନିର୍ମ୍ମନର୍ବିଶେଷରେ ଈଶ୍ବରପ୍ରେମର ଉତ୍ସସ୍ୱରୂପ ।

* * *

୩ । ଅର୍ଚ୍ଚନା

(ଅମୂଲ୍ୟ ଜାତୀୟ ଗାନ) ମୂଲ୍ୟ ଟ ୧ ।

ଜାତୀୟତା, ଭକ୍ତି, ପ୍ରେମର ତରଳ ତ୍ରିବେଣୀଧାର—ପ୍ରତି ସଙ୍ଗୀତ ଦେଶ ଓ ଜାତିର ବହୁମୂଲ୍ୟ ସଂପଦ

* * *

୪ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ

ମୂଲ୍ୟ ଟ୦ ୪.

ଗୀତ କବିତାର ଅମୃତ ଉତ୍ସ, ଯାହା ବଙ୍ଗ ଓ ଉତ୍କଳର ବନ୍ଧୁ ସୁଧୀ ନାୟକଙ୍କ ପ୍ରିୟ ସାମଗ୍ରୀ

* * *

୫ । ପରଶମଣି

(୨ୟ ସଂସ୍କରଣ) ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୪

ମନୋହର ଉପନ୍ୟାସ—ସମାଜ ଚିତ୍ର

* * *

୬ । ନଅଟୃଶ୍ରୀ

(ସାମାଜିକ ଉପନ୍ୟାସ) ମୂଲ୍ୟ ଟ୦ ୪

ହସି ହସି ପେଟ ବଥାଇବ—କଳଜଆ ଖୋରଣୀର ଅପୂର୍ବ ପରିବର୍ତ୍ତନ

* * *

୭ । କାଳୀବୋହୂ

(ଉପନ୍ୟାସ) ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦।/

ରୂପରେ କଳା—ଗୁଣରେ ଜଗତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା

* * *

୮ । ଭ୍ରାନ୍ତି

(୨ୟ ସଂସ୍କରଣ) ମୂଲ୍ୟ ଟ୦ ।୵

ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କର ପ୍ରେମଧନ । ପଢିବାପାଇଁ ଏକ ନିଶ୍ୱାସ ଦରକାର ମାତ୍ର

କଟକ ଟ୍ରେଡିଂ କମ୍ପାନୀ, କଟକ—

ଶୁଦ୍ଧିପତ୍ର

ପୃଷ୍ଠା	ପଂକ୍ତି	ଅଶୁଦ୍ଧ	ଶୁଦ୍ଧ
୩	୨	ଶୋକ	ଶୋକେ
୫	୧୫	ତରଣର	ତରୁଣର
୧୦	୧୧	କାନ୍ଦଛନ୍ତି	କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି
୧୧	୮	ଯାଷଲୁ	ଯାଇଲୁ
୧୨	୧୩	ନର ନାରାୟଣ କୋଟି କୋଟି	ନରନାରାୟଣ
୧୨	୧୪	ତେଣୁ କୋଟି କୋଟି ଆଜ୍ଞା	ତେଣୁ ଆଜ୍ଞା
୧୩	୪	ସମୂଳ	ସମ୍ବଳ
୧୩	୭	ଦରଦ୍ର	ଦୁଃଖିତ
୧୪	୨	କଦର୍ଥନା	କକର୍ଥନ
୧୪	୩	ଗୃଦ୍ଧିଁ	ଗୃଦ୍ଧଁ
୧୪	୫	ଭିତରେ	ଭିତର
୧୫	୩	ମରଣେ	ମରମେ
୨୦	୪	ପଡ଼ିଛନ୍ତି	ପଡ଼ିଛ
୨	୯	ମରିବ ଦନେ	ମରିବ ତ ଦନେ
୩୦	୨	ଚରଣ	ଚରଣେ
୩୩	୮	ସସଖମ	ସଖାସମ
୩୩	୧୨	ଆଶାରେ	ଆଗରେ
୩	୫	ଝୁରମରେ	ଝୁରମର
୩୯	୨	ନରଶ	ନରଶା
୫୨	୯	ବସାଇ	ବସାଇବ
୫୩	୩	ରହିଛନ୍ତି	ରଚିଛ
୬୨	୭	ଧୈର୍ଯ୍ୟ	ଧୈର୍ଯ୍ୟ

ପୃଷ୍ଠା	ପଂକ୍ତି	ଅଶୁଦ୍ଧ	ଶୁଦ୍ଧ
୭୨	୧୧	ଡାରର	ଡାଗର
୭୫	୩	ତଣ	ତୃଣ
୭୭	୧୪	ଜରେ	ଜର
୭୭	୧୭	ବନ୍ଧନ	ଦନ୍ଧନ

